

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Sociální podnik jako specifický druh organizace

Nela Krejčí

**Bakalářská práce
2019**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Nela Krejčí**
Osobní číslo: **E15549**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a provoz podniku**
Název tématu: **Sociální podnik jako specifický druh organizace**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování:

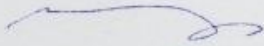
Cílem práce je analyzovat struktury a procesy v sociálním podniku s ohledem na jeho specifickou úlohu ve společnosti.

Osnova:

- Základní pojmy (organizace, podnik, sociální politika a služby, apod.)
- Sociální ekonomika a sociální podnikání
- Situace v sociálním podnikání
- Empirická sonda

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 35 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

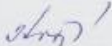
DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.
DOHNALOVÁ, Marie a Ladislav PRŮŠA. Sociální ekonomika. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-573-1.
DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. Lidské zdroje v sociálních podnicích. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7552-060-9.
DOHNALOVÁ, Marie. Sociální ekonomika, sociální podnikání: podnikání pro každého. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-269-3.
KURKOVÁ, Gabriela a Petra FRANCOVÁ. Manuál: jak založit sociální podnik. Praha: P3 - People, Planet, Profit, 2012. ISBN 978-80-260-4042-2.

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Jan Mandys, Ph.D.
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: 3. září 2018
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2019

doc. Ing. Romána Provaníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. září 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval/a samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil/a, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 4. 2019

Nela Krejčí

PODĚKOVÁNÍ:

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Janu Mandysovi, PhD. za jeho trpělivost, cenné rady a odbornou pomoc, díky které jsem zpracovala tuto bakalářskou práci. Dále bych ráda poděkovala předsedovi spolku České abilympijské asociace Jaromíru Krpálkovi, za jeho ochotu a poskytnutí informací o provozu spolku. Na závěr patří velké díky mé rodině a blízkým přátelům, kteří mě podporovali po celou dobu studia.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá sociálním podnikáním a sociálními podniky zaměstnávající znevýhodněné osoby. Následně definuje situaci sociálního podnikání v České republice. V poslední řadě analyzuje povědomí o problematice sociálního podnikání mezi studenty.

KLÍČOVÁ SLOVA

Podnik, sociální ekonomika, sociální podnikání, dotační politika

TITLE

Social enterprise as a specific type of organization

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with welfare enterprises and welfare businesses that employ disadvantaged people. Subsequently it defines and describes conditions for welfare business in Czech Republic. Lastly it analyzes awareness about issues in welfare enterprise among students.

KEYWORDS

Enterprise, social economy, social business, subsidy policy

OBSAH

ÚVOD.....	- 10 -
1 ZÁKLADNÍ POJMY	- 11 -
1.1 ORGANIZACE.....	- 11 -
1.2 PODNIK	- 11 -
1.2.1 Znaky podniku.....	- 11 -
1.2.2 Cíle podniku	- 12 -
1.3 SOCIÁLNÍ POLITIKA A SLUŽBY	- 12 -
2 SOCIÁLNÍ EKONOMIKA A SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ	- 13 -
2.1 SOCIÁLNÍ EKONOMIKA.....	- 13 -
2.2 VYMEZENÍ SOCIÁLNÍ EKONOMIKY	- 13 -
2.3 CHARTA SOCIÁLNÍ EKONOMIKY	- 13 -
2.3.1 Znaky Charty:.....	- 13 -
2.4 SOLIDÁRNÍ EKONOMIKA	- 14 -
2.5 NESTÁTNÍ NEZISKOVÁ ORGANIZACE	- 14 -
2.5.1 Právní formy neziskové organizace.....	- 14 -
2.6 SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ.....	- 15 -
2.7 PRINCIPY SOCIÁLNÍHO PODNIKU	- 15 -
2.8 ZAMĚŠTNANCI V SOCIÁLNÍCH PODNICÍCH	- 16 -
2.9 VEDENÍ ZAMĚŠTNANCŮ.....	- 16 -
3 SITUACE V SOCIÁLNÍM PODNIKÁNÍ.....	- 17 -
3.1 ČESKÁ SOCIÁLNÍ EKONOMIKA.....	- 17 -
3.1.1 Vznik sociálního podnikání v ČR.....	- 17 -
3.1.2 Subjekty sociální ekonomiky v ČR	- 17 -
3.1.3 Znaky českých sociálních podniků.....	- 18 -
3.1.4 Ekonomické charakteristiky	- 18 -
3.1.5 Sociální charakteristiky	- 18 -
3.2 FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍHO PODNIKU	- 19 -
3.3 VÝVOJ SOCIÁLNÍHO PODNIKÁNÍ ČESKÁ REPUBLIKA A SLOVENSKO	- 20 -
3.4 SUBJEKTY OVLIVŇUJÍCÍ SOCIÁLNÍ EKONOMIKU	- 21 -
3.4.1 Veřejná správa	- 21 -
3.4.2 Neziskový sektor	- 22 -
3.4.3 Podnikatelský sektor.....	- 23 -
3.4.4 Finanční instituce.....	- 23 -
3.4.5 Členské a poradenské organizace	- 24 -
3.5 MAPA SOCIÁLNÍCH PODNIKŮ	- 25 -
3.6 DOTAČNÍ POLITIKA	- 26 -
3.6.1 Finanční rozbor.....	- 27 -
4 ČESKÁ ABILYMPIJSKÁ ASOCIACE, Z.S.....	- 28 -
4.1 VZNIK PODNIKU.....	- 28 -
4.2 DOTAČNÍ POLITIKA V RÁMCI ČESKÉ ABILYMPIJSKÉ ASOCIACE	- 29 -
4.3 SOCIÁLNÍ SLUŽBY POSKYTOVANÉ ČESKOU ABILYMPIJSKOU ASOCIACÍ	- 29 -
4.3.1 Sociální rehabilitace	- 29 -
4.3.2 Osobní asistence	- 32 -
4.4 HOSPODAŘENÍ PODNIKU	- 34 -
4.5 EMPIRICKÁ SONDA – DOTAČNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	- 37 -
4.5.1 Základní rozdělení respondentů	- 38 -
4.5.2 Závislosti odpovědí	- 47 -
4.5.3 Shrnutí analýzy	- 54 -
ZÁVĚR.....	- 55 -
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ	- 57 -

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 Začleňování zaměstnance na trh práce.....	- 22 -
Obrázek 2 Podnikatelský sektor	- 23 -
Obrázek 3 Mapa sociálních podniků	- 25 -
Obrázek 4 Graf zdrojů výnosů centra Kosatec	- 35 -
Obrázek 5 Graf zobrazující náklady spolku	- 35 -
Obrázek 6 Graf znázorňující názor na začleňování znevýhodněných osob do společnosti -	38 -
Obrázek 7 Graf znázorňující znalost sociálního podnikání.....	- 39 -
Obrázek 8 Graf poukazující na slabiny sociálního podnikání.....	- 40 -
Obrázek 9 Graf zaměstnávání znevýhodněných osob ve svém podniku.....	- 41 -
Obrázek 10 Graf znázorňující potřebu získání dotací pro svůj podnik	- 42 -
Obrázek 11 Graf zobrazující šance pro získání dotace	- 43 -
Obrázek 12 Graf ukazující názor ke zvýhodňování sociálních podniků	- 44 -
Obrázek 13 Graf zobrazující studijní program respondenta.....	- 46 -
Obrázek 14 Graf zobrazující pohlaví respondenta	- 46 -
Obrázek 15 Graf začleňování do společnosti podle ročníků	- 47 -
Obrázek 16 Zvýhodňování sociálních podniků	- 49 -
Obrázek 17 Graf začleňování do společnosti podle studijních oborů	- 50 -
Obrázek 18 Graf začleňování do společnosti podle formy studia	- 51 -
Obrázek 19 Graf znalosti pojmu podle formy studia	- 52 -
Obrázek 20 Graf šancí na dotace sociálních podniků podle formy studia	- 52 -
Obrázek 21 Graf začleňování do společnosti podle pohlaví	- 53 -
Tabulka 1 Věkové kategorie.....	- 33 -
Tabulka 2 Teoretické četnosti Chí-kvadrát testu	- 48 -
Tabulka 3 Výsledky testů nezávislosti na ročníku studia.....	- 49 -
Tabulka 4 Výsledky testů nezávislosti na studijním oboru	- 50 -
Tabulka 5 Výsledky testů nezávislosti na formě studia	- 51 -
Tabulka 6 Výsledky testů nezávislosti na pohlaví	- 53 -

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČAA	Česká abilympijská asociace, z.s.
ČR	Česká republika
ČS	Česká spořitelna
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSOB	Československá obchodní banka
EU	Evropská unie
FES	Fakulta ekonomicko-správní
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	Nestátní nezisková organizace
Např.	Například
RNNO	Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
Sb.	Sbírka zákonů
WISE	Work Integration Social Enterprise
Z.s.	Zisková společnost

ÚVOD

Téma sociální podnikání jako specifický druh organizace jsem si zvolila, protože se o něm ve společnosti dostatečně nemluví. Navíc je toto téma pro společnost aktuální, protože se ve společnosti objevuje mnoho sociálně a zdravotně znevýhodněných osob, které se chtějí zařadit do společnosti a na trh práce. Existují organizace, které se zabývají zaměstnáváním těchto skupin lidí.

Tato bakalářská práce je tvořena třemi teoretickými celky. V prvním celku se snaží popsat základní pojmy jako je organizace, podnik a sociální politika a služby. Ve druhém jde o vymezení sociální ekonomiky a sociálního podnikání. Ve třetím se věnuje situaci v sociálním podnikání v České republice. Vyskytuje se tu vznik sociálního podnikání v ČR, subjekty sociální ekonomiky, nebo také jaké jsou znaky českých sociálních podniků. Definovány jsou základní ekonomické a sociální charakteristiky podniku. Dále znázorňuje možnosti financování podniku. Poté je srovnán vývoj sociálního podnikání mezi Slovenskem a Českou republikou. Následující část tohoto teoretického celku se zabývá subjekty ovlivňujícím sféru sociálních podniků. Poslední část třetího teoretického celku je věnována dotační politice.

Bakalářská práce dále popisuje konkrétní sociální podnik. Zde je konkrétně vybrán jeden z největších sociálních podniků v Pardubickém kraji. Jedná se o spolek Česká abilympijská asociace z.s. Podrobně je popsán jeho vznik, vývoj. Je zde vysvětleno to, že v rámci dotační politiky podnik dostává státní příspěvek na zaměstnance se zdravotním hendikepem. Mezi sociální služby poskytované vybraným podnikem patří Sociální rehabilitace a Sociální asistence.

V poslední řadě je proveden průzkum o povědomí studentů nad touto problematikou. Na závěr je vyhodnoceno dotazníkové šetření a sepsán závěr na základě zjištěných informací.

Cílem práce je analyzovat struktury a procesy v sociálním podniku s ohledem na jeho specifickou úlohu ve společnosti.

1 ZÁKLADNÍ POJMY

V této kapitole jsou popisovány základní pojmy týkající se organizace, podniku, znaků a cílů podniku

1.1 Organizace

Skupina lidí, která se chová organizovaně z důvodu dosažení společného cíle, se nazývá organizace. Skupina se musí vymezovat vůči okolnímu prostředí. Zároveň má danou organizační strukturu, díky které má každý pracovník svoje úkoly. Důležitým faktorem v rámci organizace je koordinování činností a vzájemná spolupráce. Spolupracovníci jsou v rámci plnění cílů odpovědní a vzájemně se respektují v rámci svým pravomocí.

Pokud hovoříme o organizaci, která je bez právního statutu, nazýváme jí organizovanou právní skupinou. V případě že je skupina s právním statutem, jde o organizaci vytvořenou na právních základech. V tomto případě musí mít organizace vlastníka. Je nutné, aby každá organizace měla svého manažera, jehož úkolem je dle vlastnických požadavků řídit organizaci.

Zmíním zde dva pohledy na organizaci. Sociálním pohledem vidíme organizaci jako systém sociální, v rámci kterého řešíme interakce a sociální struktury. Dle ekonomického pohledu vnímáme organizaci jako systém produkční, kde řešíme především efektivitu organizace a organizační vstupy a výstupy. (Management mania, 2015)

1.2 Podnik

Subjekt, který uskutečňuje podnikatelské činnosti, se nazývá podnik. Z ekonomického hlediska je podnikem subjekt, který přeměňuje vstupy a ze svých zdrojů vytváří výstupy. Z právního hlediska patří podniku práva, věci a majetkové hodnoty, díky kterým je podnikatel schopný provozovat svou činnost. (Zichová, 2014)

1.2.1 Znaky podniku

Prvním znakem je právní samostatnost. Podnik tedy může být součástí právního vztahu. Je mu umožněno nakupovat, prodávat a uzavírat smlouvy pod svým jménem.

Druhým znakem je ekonomicko-hospodářská samostatnost. Podnik je hospodářsky samostatný a sám rozhoduje o jeho provozu.

1.2.2 Cíle podniku

Podnik by měl být schopný plnit podnikové cíle. Hlavním cílem je trvalé dosahování zisku, maximalizace obratu, snažit se minimalizovat své náklady, jednat tak, aby byl šetrný pro životní prostředí, starat se o své zaměstnance v rámci sociálního programu, neustále inovovat a modernizovat své produkty a výrobní programy, zviditelňovat a snažit se o dobré jméno podniku, a tím i zvyšovat vliv podniku v okolí. (Stingl, 2018)

1.3 Sociální politika a služby

Sociální politika patří do politiky každé vyspělé společnosti. Jedná se o cílevědomou činnost státu, institucí a organizací s cílem minimalizovat sociální nerovnováhu a vyvíjet harmonicky jedince i společenské celky. S nárůstem sociálních problémů je společnost nucena zabezpečit a pečovat o skupiny obyvatelstva, které jsou závislé. Uspokojování potřeb těchto obyvatel se objevuje ve středu sociálně politických úvah. Sociální politika jedná v těch místech, kde se dostávají lidé do neřešitelných situací. Dále se snaží usnadňovat rozvoj lidských tvůrčích sil a jejich schopností.

Aktivní sociální politika má za úkol zajistit prevenci sociálních problémů. Předchází počátku vzniku problémů za pomoci sociálních opatření. Tím jsou myšleny úpravy a změny sociálního systému a pravidel jeho fungování. Předem jsou tvořeny i řešení možných následků sociálních problémů. Pokud sociální problémy i tak vzniknou, řeší je pasivní sociální politika.

V rámci sociální politiky je významný faktor času. Opatření se týkají jednak současné doby anebo doby budoucí. V současné době se jedná např. o právo na vzdělání, nebo o sociálních rozporech mezi jednotlivci a společností. Pokud se jedná o dobu budoucí, má jedinec či skupina obyvatelstva určité očekávání, že mu bude poskytnuta pomoc při určité sociální situaci (např. podpora v nezaměstnanosti). (Nečadová, 2010, s. 5-11)

2 SOCIÁLNÍ EKONOMIKA A SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ

2.1 Sociální ekonomika

Sociální ekonomiku můžeme nazvat stejně tak třetím sektorem. Subjekty, které totiž vykonávají činnost v tomto odvětví, se zaměřují na produkování služeb i se zařazením např. zdravotně znevýhodněných osob. Zásadní rozdíl mezi subjekty sociální ekonomiky, komerčních subjektů a státních institucí je ten, že komerční a státní subjekty se zaměřují především na výdělečnou činnost. Oproti tomu sociální ekonomika je založená na participativní demokracii. Jejím cílem je solidarita a ne zisk. Největší zásadní myšlenkou sociální ekonomiky je snaha o začlenění znevýhodněných osob do společnosti.

2.2 Vymezení sociální ekonomiky

Právně institucionální přístup vychází z dokumentů Evropské komise. V dokumentech jsou uvedeny pilíře, v kterých je uvedeno, že do sociální ekonomiky patří družstva, vzájemné společnosti, asociace a nadace. Podniky, které zaměstnávají znevýhodněné osoby, se označují WISE – Work Integration Social Enterprise.

Normativní přístup popisuje přesné rysy subjektů. Charta sociální ekonomiky popisuje hodnoty sociální ekonomiky. Subjekt se má chovat tak, aby byl ekonomicky prosperující, ohledný vůči životnímu prostředí a užívá sociálního kapitálu.

2.3 Charta sociální ekonomiky

V roce 2000 Evropská unie založila instituci zabývající se sociální ekonomikou CEP-CMAF, která byla v roce 2008 přejmenována na Social Economy Europe. Tato instituce v roce 2002 vydala Chartu sociální ekonomiky.

2.3.1 Znak Charty:

- Jedinec a sociální cíl je důležitější než kapitál,
- členství v Chartě je dobrovolné a otevřené,
- členi demokraticky rozhodují a zapojují se,
- spolupracuje spolu společnost, členové i uživatelé,
- důležitost zodpovědnosti a solidarity,

- větší část zisku je použita na další rozvoj podniku, služeb pro členy a v rámci veřejného zájmu. (Dohnalová a kol., 2015, s. 13-14)

2.4 Solidární ekonomika

Solidární ekonomika je spojena se spoluprací občanů s podnikem. Je v ní důležité dbát, jak na tržní a netržní hledisko, tak na nepeněžní zdroje. Pod nepeněžními zdroji si představíme např. dobrovolnickou práci. Pro solidární ekonomiku je nutno zohlednit samotný obchod podniku, ale i sociální solidaritost se sociálními skupinami, a také vzájemné porozumění mezi společnostmi a těmito skupinami.

Solidární ekonomika se snaží o demokratizaci ekonomik. Využívá při tom ekonomickou dimenzi – vysvětlující podstatu třetího sektoru v Evropě, a politické dimenze – zdůrazňující návaznost iniciativ autorit v podvědomí veřejnosti a občanů v rámci politického dění. (Dohnalová a kol., 2015, s. 13-14)

2.5 Nestátní nezisková organizace

Podstatou NNO je provozování své činnosti za účelem uspokojování potřeb populace. Tyto činnosti vedoucí k určitému cíli se neoficiálně označují jako nevýdělečné, veřejně prospěšné a nevládní. Matoucím pojmem nevýdělečné, ovšem nesmíme chápat situaci podniku tak, že nesmí vykonávat zisk. Naopak je cílem organizace dosáhnout zisku. Tento zisk ale organizace musí využít pro další investici do podniku, a to především za účelem přiblížení se k cíli organizace. Nestátní neziskové organizace jsou ovlivňovány pouze zákony. Oproti neziskovým organizacím, které jsou založeny institucemi veřejného práva, proto nejsou závislé na vládě a státu. Pro NNO je obvyklé napomáhat zajišťovat činnosti veřejné správy, v určitých odvětvích jsou totiž efektivnější. (ANNOJMK, 2016)

2.5.1 Právní formy neziskové organizace

Při zakládání organizace je důležité pečlivě zvážit formu organizace. V návaznosti na tom, jaké je poslání organizace je nutno vybrat správnou formu. Nejsnadnější rozhodnutí nebývá vždy to správné. Je třeba pečlivě zhodnotit všechny skutečnosti týkající se budoucí organizace. Zohledňujeme např. způsob rozhodování, účetní systém, jaké zdroje financování upřednostňujeme, řízení organizace apod.

Právní formy organizací popisuje Občanský zákoník. Existují např. právní formy spolek, nadace, nadační fond, ústav, obecně prospěšné společnosti, církevní právnické osoby. (Šedivý, Medlíková, Praha, s. 24)

2.6 Sociální podnikání

Sociální podnikání je chápáno v různých kontextech a kulturách odlišně a existuje mnoho přístupů k jeho definování, což je značnou komplikací pro jeho výzkum a možnosti mezinárodního srovnávání a také důvodem, proč je těžko definovatelný počátek jeho vzniku ve světě. Sociální podnikání bylo ještě nedávno obtížně definovatelné – lidé se domnívali, že prezentuje pouze dobročinné aktivity korporací, ale nyní se stává středovým proudem podnikání. (Dohnalová a kol., 1-24)

Sociálním podnikáním se všeobecně rozumí podnikatelské aktivity prospívající společnosti a životnímu prostředí. Sociální podnikání hraje důležitou roli v místním rozvoji, často vytváří pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním a zvýšení veřejného prospěchu je pro něj stejně důležité jako dosahování zisku. (České sociální podnikání, 2014)

2.7 Principy sociálního podniku

Aby podnik splňoval statut sociálního podniku, musí splňovat konkrétní podmínky. Podnik musí být sociálně prospěšný. To znamená, že jedná ve prospěch společnosti a pomáhá společenským skupinám, které jsou něčím znevýhodněné. V rámci snahy o prospěch jsou zapojeni zaměstnanci a členi těchto skupin. 30 % zaměstnanců tudíž musí patřit do cílových skupin. Podnik tím přispívá ke snižování nezaměstnanosti. Dále se snaží být ekonomicky prospěšný. Zisk, kterého dosáhne, využívá pro věci veřejně prospěšné. Alespoň část tržeb prodeje produktů a služeb se podílí na celkovém výnosu. Je povinností minimálně 51 % zisku investovat zpět do podniku. Přesné procento má každý podnik uvedeno ve svých dokladech. Podnik se úspěšně snaží čelit ekonomickým rizikům. Dalším principem je environmentální a místní prospěch. V rámci komunity je nutné dbát na uspokojování poptávky a jednotlivých potřeb, a využívat tamních zdrojů. Sociální podnik je povinen zohledňovat, jak moc je výroba šetrná k životnímu prostředí, a jestli je i spotřeba produktů v souladu s životním prostředím. Zároveň podnik spolupracuje s lokálními příslušníky a přispívá tím k místnímu rozvoji. Podnik se snaží snižovat nezaměstnanost. (České sociální podnikání, 2014)

2.8 Zaměstnanci v sociálních podnicích

V sociálních podnicích se vyskytují dvě formy pracovních vztahů. Jednou možností je pracovněprávní vztah zaměstnanecký. Zaměstnanci dostávají finanční odměnu za vykonanou práci. Druhou možností je činnost dobrovolnická. Dobrovolníci nedostávají finanční odměnu.

Lidské zdroje podniku jsou brány jako velmi důležité. Personální řízení je v úzkém propojení s posláním organizace. Ta se totiž zabývá vším týkajícím se zařazení osob do procesu práce. Neziskové organizace mají za úkol splnit sociální misi, tím dostávají na trhu práce výhodu. Je nutné nastavit procesy tak, aby fungování organizace i personální řízení bylo efektivní. Na základě vizí je třeba dosáhnout udržitelnosti personální síly. Prostřednictvím lidské složky podniku se naplňují cíle podniku. K udržení podniku a jeho konkurenceschopnosti je třeba motivovat a zapojit zaměstnance do provozu. Nejpřínosnějším aktivem pro podnik je lidská složka a její činnost.

2.9 Vedení zaměstnanců

Největší vliv má vedení podniku – tím je myšlen vrcholový představitel podniku, ten zastává funkci buď ředitele, předsedy správní rady, manažera, nebo je vlastníkem podniku. Jeho schopností by měl být postoj vůdce, jedině tak může mít dostačující vliv na zaměstnance ve smyslu dlouhodobé kladné motivace. (Dohnalová a kol., 2015, s. 89-90)

3 SITUACE V SOCIÁLNÍM PODNIKÁNÍ

3.1 Česká sociální ekonomika

V této kapitole je popsán vznik sociálního podnikání na území České republiky. Dále jsou zde popsány subjekty sociální ekonomiky, znaky Českých sociálních podniků, ekonomické charakteristiky a sociální charakteristiky.

3.1.1 Vznik sociálního podnikání v ČR

Vznik sociálního podnikání v ČR se pojí již s Habsburskou říší, ve které byla česká kulturní a hospodářská identita postavena na dobrovolnických aktivitách občanské společnosti. Jeho vývoj byl přerušen v průběhu války a po roce 1948. Nástup tématu sociálního podnikání tak, jak jej vnímáme dnes, lze definovat po roce 2000, přestože snaha o obnovu sociálního podnikání byla zaznamenána již v roce 1989. (České sociální podnikání, 2014)

Označení „sociální podnik“ v ČR zatím nemá právní oporu, přesto se ale používá pro označení subjektů různých právních forem včetně organizací, které vykonávají soustavné ekonomické aktivity. (Dohnalová a kol., 2015)

3.1.2 Subjekty sociální ekonomiky v ČR

Dle předem zmíněného právně/institucionálního přístupu se člení subjekty na tyto formy:

- organizace občanského sektoru – Spadá sem občanská sdružení, evidovaná právnická osoba církve, nadační fondy a nadace, obecně prospěšná společnost.
- družstva,
- obchodní společnosti – akciová společnost a společnost s ručením omezeným,
- osoby samostatně výdělečně činné – tyto osoby ovšem musí spadat do sociálně znevýhodněné skupiny. (Dohnalová, Průša, 2011, s. 50)

3.1.3 Znaký českých sociálních podniků

Sociální podniky jsou vystavovány při naplňování svých ekonomicko-sociálních cílů ekonomickému riziku. Jedním z jejich znaků je dynamika. Podniky neustále inovují, a to zejména díky snaze o poskytnutí a uspokojení potřeb občanů a znevýhodněných osob, či osob, které se hůře začleňují do běžné společnosti. Podniky přispívají mimo jiné i k místnímu rozvoji. Jejich úkolem je reagovat na měnící se potřeby ve společnosti, třeba tím, že produkují chtěné výrobky a veřejné služby.

Evropská výzkumná společnost EMES vypracovala znaky sociálního podniku. Nyní se touto definicí řídí Evropská unie, ale i další světové země. Ve studii, kterou v roce 2006 zveřejnilo EMES spolu s OSN, je popis situace zemí střední a východní Evropy a dalších států, jako je Rusko, Kazachstán, Ukrajina a mimo to je v ní uvedeno devět charakteristik sociálního podniku a to, jak by měl v ideálním případě vypadat. Studie naráží na problém dodržování kritérií u některých zemí a vzhledem možnostem zemí, bude dodržování vyžadováno až po určitém čase.

3.1.4 Ekonomické charakteristiky

Definice popisuje tři základní ekonomické a sociální charakteristiky.

Hlavním důvodem existence sociálního podniku je ekonomická činnost. Činnost je zaměřená na vyrábění a poskytování služeb a produktů lidem. Aktivitami podniku je tedy především výroba a prodej.

Podniky jsou autonomní – to znamená, že se sami spravují. Nejsou závislé přímo ani nepřímo na veřejných institucích, svazech či soukromých firmách. K jejich založení je potřeba skupina lidí. Ti se řídí pečlivě vypracovanými podnikovými plány. Je časté, že je podnik závislý na veřejných dotacích.

Na počátku provozu podniku je v podniku běžná dobrovolná práce. Postupem času je ale nutné vytvářet placená pracovní místa.

3.1.5 Sociální charakteristiky

Podnikové aktivity musí být uzpůsobeny k prospěchu společnosti.

Rozhodovací ani hlasovací práva nejsou závislá na velikosti vkladů. Řízení podniku je demokratické, zapojují se všichni členové. Podnik se snaží o interakci s klienty a zákazníky. Do rozhodování podniku mohou být přizváni i partneři a také zaměstnanci.

Zisk je u sociálního podniku rozdělován jen do určité míry, nebo vůbec. Spadají sem i podniky, které rozdělují 50-60% zisku. Pokud je cílem podniku maximalizace zisku, tak už se nepovažují za sociální

V České republice jsou uvedeny jako subjekty sociálního podniku obecně prospěšné společnosti, které podnikají zejména v oblasti zdraví, kultury a sociální. Dále občanská sdružení zaměřující se na veřejný prospěch v oblastech zdraví, kultury, sportu, vzdělávání, začleňování do společnosti a životního prostředí. (Dohnalová, Průša, 2011, s. 55)

3.2 Financování sociálního podniku

Při počátku podnikání sociálního podniku je nutno využít vstupní investici. Díky investici může podnik pořídit vybavení podniku a musí jí využít k pokrytí nákladů na provoz podniku, a to do té doby, než je podnik schopný se díky svým ziskům sám zafinancovat.

V rámci financování začátku podnikání je možné využít několik zdrojů, které se v zásadě kombinují. Jednou z možností je využít pro podnikání vlastní prostředky. Tento zdroj financování je nejlepší a nejbezpečnější možnost pro podnikatele, a to z důvodu vlastní soběstačnosti. Pokud budoucí podnikatel plánuje založit si svůj podnik, předem se snaží uspořít si vlastní prostředky pro počáteční investici. Na základě pečlivě vypracovaného podnikatelského plánu je možné podniku poskytnout grant. Podnik musí splňovat všechny charakteristiky sociálního podniku. Úspěšnost získání dotace je velmi nízká, jedná se o zhruba 20 % z celkových žádostí, kterým se podaří získat dotaci. Velkou nevýhodou je náročnost vedení administrativy a dodržení pětiletého udržení pracovníka v podniku. Pokud se všechny podmínky nedodrží, hrozí podniku nemalé sankce. Další možností, jak zafinancovat podnik je požádat o půjčku či úvěr. Podmínky získání jsou tu obdobné jako u grantů, avšak důraz na propracovanost žádosti je větší. Plán musí být realisticky finančně propracován. Úvěry jsou poskytovány finančními institucemi. Těm nezáleží na prospěchu sociálního podniku, ale především na jejich vlastním obohacení. Je nutné brát ohled na možnosti zadlužení podniku a podnik si musí být jistý, jak velké zadlužení zvládne a je schopný splácet. Sociální podnikání se pro finanční instituce jeví velmi rizikově. Nevýhodou sociálního podniku je, že nejsou schopni ručit, a proto využívají půjček velmi málo. Finanční instituce proto žádosti často odmítají. Pokud podniky zaměstnávají zdravotně znevýhodněné osoby, mají ze zákona o zaměstnanosti nárok na příspěvky. Tento příspěvek je pro zaměstnavatele dorovnávací vzhledem k omezené pracovní schopnosti postižených. Podniky zaměstnávající sociálně

znevýhodněné osoby nemají nárok na dorovnávací příspěvek. Zaměstnávání zdravotně znevýhodněných je proto pro sociální podniky více časté. Příspěvky jsou důležitým finančním zdrojem, neboť tvoří desítky procent příjmu podniku. Poslední možností financování podniku je příležitost zažádat sponzory o podporu nebo o dary. Jejich podpora nemusí být vždy nutně finanční. Podnik může například dostat od firmy poradenství či vybavení. Obec může přispět zlevněným nájmem budov. (Kurková, Francová, 2012, s 13-14)

3.3 Vývoj sociálního podnikání Česká republika a Slovensko

Na Slovensku je již platný zákon o sociálním podnikání a z toho plynou i jasná pravidla pro sociální podniky. Díky tomu jsou lidé vedeni k tomu zakládat své sociální podniky a pomáhat tak znevýhodněným osobám uplatnit se na trhu práce. Pro Českou republiku by určitě bylo do budoucna vhodné tento zákon uplatnit také. Momentálně totiž nejsou žádná jasná a psaná pravidla pro sociální podniky, a to je na celkovém trhu lehce znevýhodňuje. Podniky se tak řídí nepsanými pravidly a nemohou se v takovém měřítku dovolávat větší podpory. V současnosti se však Česká republika snaží napomoci sociálním podnikům. Stará se o to především ministerstva, která se snaží posouvat společnost kupředu. V měřítku, kolik podniků v konečném výsledku dostane dotaci, jsou přibližně tři podniky ze sta. Firmy se snaží být společensky odpovědné a zvyšují si jméno firmy tím, že se snaží pomoci některým sociálním podnikům. Vychovávají své zaměstnance k pomoci těmto podnikům. V praxi to vypadá tak, že se firma domluví na pomoci se sociálním podnikem, dotáže se, jak by mohl pomoci a zrealizuje to. Podniky se svými zaměstnanci chodí do sociálních podniků pomoci například tím, že provedou úklid podniku, natírají lavičky apod. Samotná práce je drahá, a proto jen těmito maličkostmi firmy sociálnímu podniku pomohou. Další formou pomoci podnikům je samotný sponzoring. Prosperující společnosti mohou podniku pomoci i finančním darem.

Hlavním úskalím při sociálním podnikání jsou dle předsedy spolku České abilympijské asociace finance. Sociální podnik má sice spoustu myšlenek, jak podnik posunout kupředu, má dobré úmysly, ale to, co schází, jsou peníze na realizaci. Pokud vedeme sociální podnik, je nutné brát v úvahu, že každý hendikepovaný jedinec má jiné možnosti při práci. Každý zaměstnanec není schopný dělat jakoukoliv práci. Kvůli jejich individuálním hendikepům, každý zvládne jinou práci. Proto je pro podnik více než vhodné, aby se v něm vytvářelo více činností. Poté je snadnější pro každého hendikepovaného vybrat správnou a vhodnou pracovní pozici. Na trhu práce je spousta hendikepovaných osob, s kterými je

možné v podnikání počítat jako s pracovní silou. Ne každý hendikepovaný chce ovšem pracovat, proto se procento pracovní síly snižuje. (Krpálek, 2019)

3.4 Subjekty ovlivňující sociální ekonomiku

3.4.1 Veřejná správa

Veřejná správa je důležitý partner zásadně ovlivňující sociální podnikání. Prvním aspektem je politická situace. K sociálnímu podnikání se hlásí někteří poslanci z různých politických stran. Ve volebním programu pravidelně hovoří o tomto tématu Strana zelených. V roce 2013 došlo k zapsání sociálního podnikání do koaliční smlouvy a taktéž bylo provedeno programové prohlášení vládou, skládající se z ČSSD, ANO a KDU-ČSL. Roku 2014 byl do legislativy uveden zákon o sociálním podnikání. Momentálně není žádný politik, který by zpropagoval veřejnosti souhrn schopností sociálního podnikání, proto je podpora v tomto směru minimální.

Centrální úrovni státní správy schází koordinační orgán, a to je důvodem složitosti prosazení. Sociálnímu podnikání se zde věnuje MPSV, MPO a Úřad vlády. Bohužel Česká republika nemá vypracovanou strategii pro sociální podnikání na této úrovni, a nemá ani akční plán, díky kterému by bylo méně obtížné sledovat jakékoliv naplňování.

Řada koncepcí i strategií má v měřítku podporu sociálního podnikání. Je v nich rozepsána sociální problematika včetně snahy začlenit znevýhodněné osoby a tématu nezaměstnanosti. Jedná se např. o koncepcce týkající se bezdomovectví, romské integrace, regionálního rozvoje, politiky zaměstnanosti apod.

Díky EU a evropským fondům je v ČR sociální podnikání hnáno kupředu. Výhodou je, že je toto téma průřezové, a proto se objevuje v programech, které jsou financovány z Evropského sociálního fondu a fondu pro regionální rozvoj. Agentura pro sociální začleňování v rámci Úřadu vlády je podstatným nástrojem pro sociální a pracovní integraci. Má dohled zadáváním veřejných zakázek, a to primárně v rámci zaměstnávání lidí se znevýhodněním ve vyřazených lokalitách. Nápadem agentury je model tzv. dostupného zaměstnávání (obrázek níže). Spočívá v počínání znevýhodněné osoby, která si má projít skrz veřejné služby, prospěšné práce až k práci v sociálním podniku a později i k práci na otevřeném trhu práce.

Obrázek 1 Začleňování zaměstnance na trh práce

Zdroj:[TESSEA, 2018, s.24]

Ústředním orgánem pro sociální podnikání je MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí. Oddělení projektů sociálního podnikání vzniklo roku 2015 a jeho záměrem je financovat podniky skrz Evropský sociální fond. Ministerstvo se zabývá mimo jiné ekosystémem podnikání. MPSV má v plánu v roce 2019 ukončit dotování a začít pouze půjčovat prostředky, následně bude agendu v oblasti sociálního podnikání spravovat.

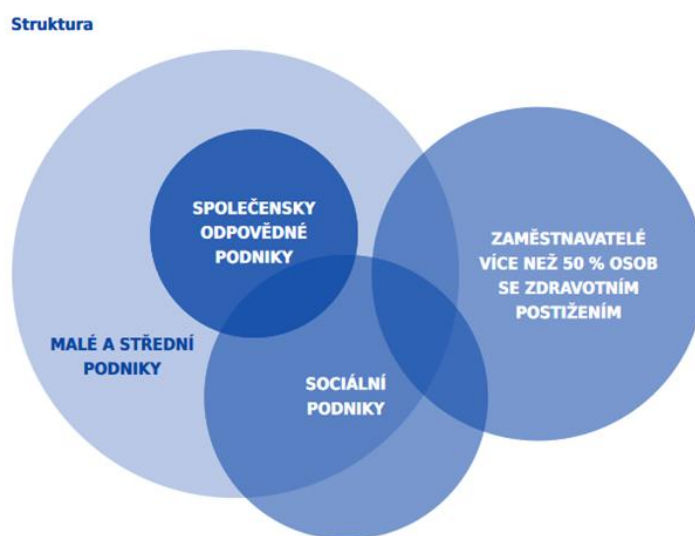
3.4.2 Neziskový sektor

Neziskové organizace jsou moderním oblíbeným způsobem, jak pomáhat a hledat inovace. Daleko větší vizí je pro ně vykonávat prospěšné cíle pro společnost než dosahovat velkých zisků. Jsou zvyklé fungovat s omezenými prostředky. Stát je pro ně prostředníkem umožňujícím měnit společnost.

Největší zastoupení mají integrační sociální podniky. Integrační podniky jsou ty, které zaměstnávají znevýhodněné osoby. Důvod organizace poskytovat sociální služby je nejistota schopnosti financovat svůj podnik, proto využívají dotací od státu. Postupem času se snaží nebýt na dotacích závislé a být platebně schopné. Do společnosti se díky nim dostane více klientů prostřednictvím zaměstnání. Nevýhodou neziskových organizací je špatný obchodní duch. To je nutí vyhledávat pro rozběhnutí podnikání podporu. Pomoc je financována většinou z veřejných zdrojů. Momentálně je hlavním tématem pro neziskové organizace zdraví, ŽP, zdravý životní styl a komunitní život. Neřeší na prvním místě potřebu zaměstnávat znevýhodněné osoby, některé organizace k tomu dojdou postupem času a některé vůbec.

3.4.3 Podnikatelský sektor

Velké procento nových sociálně orientovaných podniků je zakládáno ve formě obchodní společnosti. Bývají to společnosti, které kvůli situaci nemohou být neziskovou organizací. Pokud se jedná o integrační podnik, mývají okolo 50 % zaměstnanců se zdravotním postižením – hovoříme zde o tzv. chráněných dílnách. Tyto podniky jsou jasným příkladem sociálního přístupu k podnikání. Další možností, jak se stát v rámci svého podnikání sociálním podnikem, je změna životních priorit majitelů. Na obrázku níže je znázorněna struktura podniků.

Obrázek 2 Podnikatelský sektor

Zdroj:[TESSEA, 2018, s.29]

Neexistují přesné údaje o počtu sociálních podniků v České republice, jelikož se všechny podniky vykonávající tuto činnost k tomuto označení veřejně nehlásí. V tomto případě jsou to např. podniky zaměstnávající z většiny osoby se zdravotním postižením.

3.4.4 Finanční instituce

Některé finanční instituce se zaměřují na podporu sociálních podniků a neziskových organizací. Na tuto problematiku se zaměřuje například Česká spořitelna se svým sociálním bankovníctvím. S grantovým programem na stabilizaci sociálních podniků přišla ČSOB ve spolupráci s organizacemi P3 – People, Planet, Profit o.p.s. a v roce 2018 podpořila částkou 200 tis. Kč rozvoj podniků. UniCredit Foundation a UniCredit Bank s Nadací Via podporovaly programem Lepší byznys 2013-2016 aktivity přinášející pozitivní společenskou změnu.

3.4.5 Členské a poradenské organizace

Česká republika má příležitost dostat bezplatné poradenství o založení sociálního podniku. Týká se to především projektů, které jsou financovány z EU. Momentálně má největší působení až do roku 2021 Projekt MPSV – Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje. Projekt disponuje mnoha experty a konzultanty, kteří jsou k dispozici sociálním podnikatelům. Jejich úkolem je pomáhat s nastavením managementu, s jejich aktivitami a dalším růstu. V rámci projektu se konají semináře o grantových výzvách a změnách, které se v jejich rámci konají. Důraz v rámci MPSV je i na společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek.

Do roku 2018 existoval Projekt s názvem TESSEA v novém, jehož náplní bylo poskytovat poradenství svým 33 začleněným organizacím. V rámci projektu se uskutečnilo několik workshopů a návštěv. Projekty spočívaly v předání informací o správném vedení práce a rozvoji podniků. Díky těmto setkáním měly podniky příležitost navázat kontakt a spolupráci mezi sebou.

V Moravskoslezském kraji existuje Klastr sociálních inovací a podniků – SINEC z.s. Tato společnost jedná především s úkolem zaměřeným na spolupráci v regionu. Společnost se může pyšnit kooperací s více než 60 subjekty.

Družstvo ERGOTEP se sídlem v Proseči u Skutče se zaměřuje především na vzdělávání v oblasti integračního sociálního podnikání. Prostřednictvím centra pro vzdělávání ERGOEDUKA pořádá různá školení a semináře a účastníci mají možnost stáže v družstvu.

Dalšími centry pro tuto problematiku je např. Impact HUB Praha a komerční banky jako je ČSOB a.s. a ČS a.s. (TESSEA, 2018, s. 21-36)

3.5 Mapa sociálních podniků

Obrázek 3 Mapa sociálních podniků

Zdroj:[upraveno podle České sociální podnikání, 2014]

V České republice je oficiálně vedených 234 sociálních podniků. Na Mapě je znázorněno, že největší počet podniků se nachází ve Středočeském kraji. V Pardubickém kraji je vedených 8 sociálních podniků. Několik sociálních podniků nabízí možnost stáží v podniku. Dobrovolníci si mohou vyzkoušet na vlastní kůži práci v jednom z těchto podniků a díky tomu se dostanou blíže k informacím o fungování tohoto podniku. V České republice se objevují podniky zaměřující se na gastronomický provoz, poskytující různé služby, či chráněné dílny.

V Pardubickém kraji se nachází několik sociálních podniků. V Chrudimi sídlí alternativní jídelna Kruh zdraví, která se označuje jako sociální firma. Družstvo invalidů Ergotep zaměstnává zdravotně znevýhodněné osoby. Sídlí v Proseči a snaží se znevýhodněné osoby integrovat do společnosti. Více než polovinu zisku využívají ke zlepšování podniku a tvorbě nových pracovních míst. (České sociální podnikání, 2014)

3.6 Dotační politika

Státní dotační politika obsahuje souhrn mnoha opatření přijímaných státními orgány. Souhrn se mění v závislosti na změně právních předpisů, vládě, ministrů a státním rozpočtu. Politika je centrálně řízená vládou a zabývá se podporou NNO ve stanovených oblastech. Rada vlády pro nestátní neziskové organizace (RNNO) má v České republice definovat fungování dotační politiky a dále jí rozvíjet. Funguje jako orgán Úřadu vlády ČR a zajišťuje spolupráci mezi vládou a nestátními neziskovými organizacemi. Dotace přijaté státní dotační politikou nejsou jedinou možností přidělení. NNO mohou být přiděleny dotace v rámci jednotlivých ministerstev. Neziskovému sektoru se dotacemi snaží pomoci přibližně polovina ministerstev. Řídí se zákonem o rozpočtových pravidlech republiky č. 218/2000 Sb., poskytování dotací je vedeno zásadami. Dle zásad jsou poskytovány dotace určitým právním formám. Jedná se o občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, účelové zařízení církví, nadace a nadační fondy a další právnické osoby založených např. na poskytování zdravotních služeb. V praxi dochází ke směšování dotací v rámci státní dotační politiky a v rámci rezortních politik.

V ČR jsou stanovené hlavní oblasti dotační politiky, které specifikují a znázorňují oblasti, kam se dotace mohou dostat. Negativem je překrývání jednotlivých oblastí, a proto ztrácejí význam. Jejich počet každým rokem roste, tudíž jde spíše seznam podporovaných oblastí, a ne pouze o priority. Díky seznamu máme přehled o státem podporovaných oblastech. Ve skutečnosti jsou v první polovině roku předkládány ministerstvu seznamy oblastí, které chtějí v příštím roce podpořit. RNNO poté žádosti vyhodnocuje a překládá vládě. Do konce června daného roku jsou vydány informace o poskytování státních dotací NNO na rok příští.

Ministerstva představují programy pro jednotlivé oblasti, do kterých se již předtím přihlásily. Na základě veřejné výzvy je vyhlášen veřejný výdajový program, kde žadatelé předvádí své projekty. Pokud po zhodnocení zkonstatují, že jsou podmínky splněny, postupují do druhého kola, v němž je posuzována finanční a technická proveditelnost projektu.

Dle Rosenmayera rozdělujeme pět hlavních skupin programů se specifickými vlastnostmi. První skupinou je podpora činnosti NNO. U těchto dotací je viditelná pomoc jevící se spíše jako dar. U podniků je zde viditelná činnost, která je pro stát užitečná a potřebná. Další skupinou je nákup veřejných služeb. Pro stát je tento příspěvek klíčový. Lze díky němu poskytnout některé veřejné služby. Existují i programy na podporu

konkrétních cílů resortní politiky. Patří sem i programy, které nejsou výhradně určeny pro neziskové organizace. Programy pro mezíresortní politiky naplňují vládou stanovené strategie. Pověstíinou je zde státní orgán, který je odpovědný za implementaci programů vyhlášených jednotlivými ministerstvy. Mimo předešlé programy jsou zde přítomny i ostatní programy, které se řídí zákonnými ustanoveními. Stát je zřizuje v kooperaci s neziskovými organizacemi.

3.6.1 Finanční rozbor

RNNO zpracovává analýzu dotačního vývoje. Sleduje zde objem dotací, které byly poskytnuty. V rámci analýzy jsou sledovány veškeré dotace pocházející ze státního rozpočtu a byly poskytnuté nestátním neziskovým organizacím v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech republiky. Dále sem patří veškeré dotace z rozpočtu územně samosprávných celků, které byly poskytnuté neziskovým organizacím v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Dotace jsou poskytovány na základě předloženého projektu, který musí mít prospěch v rámci veřejnosti. Pravidlem je poskytování dotace jen na jeden kalendářní rok. To má za následek i to, že je spousta neziskových organizací nestabilní z finančního hlediska. Pokud má tedy nezisková organizace projekt na více let, je to pro ni značnou nevýhodou. (Hyánek, Prouzová, Škarabelová, 2007, s. 237-243)

4 ČESKÁ ABILYMPIJSKÁ ASOCIACE, Z.S.

Česká abilympijská asociace (ČAA) je spolek, jehož posláním je zaměstnávání zdravotně znevýhodněných lidí s fyzickým, mentálním, nebo psychickým hendikepem. Jeho hlavní úlohou je pro tyto lidi vytvářet pracovní místa, zaměstnávat je a snažit se je posunout na volný trh práce. V podniku je zaměstnáno 92 zaměstnanců, z čehož 65 zaměstnanců je některým způsobem handicapovaný.

Spolek sídlí v ulici Sladkovského 2824, 530 02 Pardubice v budově Integrovaného centra sociálních aktivit Pardubice Kosatec. Ve výboru spolku působí 5 osob v čele s předsedou Jaromírem Krpálkem. Spolek má i tříčlennou kontrolní komisi. (Výroční zpráva, 2017)

4.1 Vznik podniku

Česká abilympijská asociace, z.s. vznikla roku 1997. Jejím cílem bylo napomocť lidem s hendikepem, a snížit tak jejich rozdílnost, vůči zdravým lidem ve společnosti. Postupem let se stal spolek zaměřující se na o tuto problematiku jedním z největších v Pardubicích. To v současnosti dovedlo spolek k myšlence stát se největším zaměstnavatelem zdravotně postižených v Pardubickém kraji. Tento bod uvedli i ve strategickém plánu.

Podnik začínal bez jakýchkoli vlastních zdrojů zcela od nuly. Na podnikání dostal dotaci od Evropské unie.

Nejdříve pouze poskytoval sociální služby. Mezi tyto služby patřila a doteď patří Sociální rehabilitace a Sociální asistence. Za úkol mají tyto služby pomoci umístit hendikepované jedince na volný trh práce. Podnik tedy nejdříve začal zaměstnávat znevýhodněné. Roku 2001 podal spolek první žádost o status sociálního podniku. Znamenalo to pro něj vracet 30% zisku zpět do podnikání – což v rámci sociálního podnikání není složité, neboť výtěžky tohoto typu podniku nebývají veliké. Další povinností bylo zaměstnávat větší procento znevýhodněných osob. Tento cíl měl ovšem podnik bez problému splňovat, neboť to pro něj bylo již od začátku hlavním cílem. V reálu připadá v sociálním podniku 1 hendikepovaný vůči 25 běžným zaměstnancům, to ovšem u abilympijské asociace neplatí, neboť zaměstnává mnohem větší procento hendikepovaných osob.

4.2 Dotační politika v rámci České abilympijské asociace

Spolek dostává na své zaměstnance státní příspěvek od úřadu práce. Příspěvek činí 75% pracovníkovi mzdy. Tento příspěvek dostávají pouze na zaměstnance se zdravotním hendikepem. Zbýlých 25% je podnik povinen sám na zaměstnance vydělat. Za předpokladu, že podnik nevydělá zbylou část mzdy, musí zaměstnanci pochopit, že mají nižší mzdu. Pokud se s tím nechtějí smířit, podnik je nucen zaměstnance propustit. Propuštění zaměstnanců je v těchto podnicích obtížné, neboť je pro hendikepované zaměstnání nejen prací, ale vnímají ho i jako prostředí, v kterém tráví čas a jsou na něj zvyklí. Zdravotně postižení většinou pracují na zkrácený úvazek. Jsou povětšinou schopni pracovat pouze čtyři hodiny denně. Podnik tedy musí naplánovat rozvrh pro každého tak, aby v podniku fungoval provoz během potřebné doby. Zaměstnanci jsou odměňováni minimální mzdou. Je nutné brát v potaz, i nutnost přítomnosti asistenta během směny hendikepovaných pracovníků. (Krpálek, 2019)

4.3 Sociální služby poskytované Českou abilympijskou asociací

Česká abilympijská asociace se zabývá poskytováním dvou sociálních služeb. Jejich náplň a popis je poznamenán níže.

4.3.1 Sociální rehabilitace

Sociální rehabilitace je jedna z registrovaných sociálních služeb, kterou poskytuje Centrum Kosatec. Tuto službu využívají lidé se zdravotním, či zdravotním hendikepem. Rehabilitace má za úkol zanalyzovat sociální problémy jedince, jejich potřeby a zároveň se snaží ho naučit být samostatný. Cílem je získání zaměstnání, které odpovídá možnostem, schopnostem a zájmu jedince. Poté si zaměstnání udržet.

Dlouhodobým cílem sociální rehabilitace je zlepšení kvality života hendikepovaných osob. Součástí toho by mělo být pracovní začlenění a sociální kontakt. Dále s nimi rozvíjet dovednosti, a rozšiřovat jejich kompetence a samostatnost v náročných životních situacích. V neposlední řadě informovat veřejnost o problematice sociálně a zdravotně hendikepovaných osob a díky tomu odstranit předsudky veřejnosti.

Spolek vytvořil nácviková místa pro sociální rehabilitace. Konkrétně se jedná o tréninkové vstupní dílny, kutilskou dílnu, výtvarnou a keramickou dílnu, tréninkovou kuchyni, kavárnu, recepci centra Kosatec, prodejnu Pardubandu, výrobní svačinek, pekárnu a šicí a truhlářskou dílnu. Na těchto místech je pro osoby s hendikepem nabízeno

zaměstnání. Pracovník je zařazen na takovou pozici, která mu bude vyhovovat jak náplní, tak náročností.

V rámci rehabilitace sociální pracovníci podniku pomáhají osobám i se sepsáním jejich životopisu, hledání vhodného zaměstnavatele, jeho kontaktování a většinou jsou s nimi i přítomni při pohovoru.

Dle počáteční konzultace se postiženému vyjednává místo buď na chráněném, nebo otevřeném trhu.

4.3.1.1. Přijetí zájemce

Pokud se chce zájemce zapojit do sociální rehabilitace, musí splňovat několik podmínek pro přijetí. Zájemce je osoba zdravotně znevýhodněná, je v I., II., nebo III. stupni invalidity. Osoba dlouhodobě nemůže sehnat práci a je nezaměstnaná (min. 6 měsíců), nemůže sehnat práci na volném pracovním trhu a nemá pracovní zkušenosti, či opouští zařízení ústavní výchovy. Žadatel má problémy se zvládnutím běžných činností jako je osobní hygiena, péče o sebe, péče o domácnost, stravování, osobní kompetence. Věk žadatelů se musí pohybovat mezi 16–64 let. Další pochopitelnou podmínkou je bydliště v Pardubicích nebo v okolí (pouze Pardubický kraj).

Pokud by zájemce nesplňoval ani jednu z předešlých podmínek, nemůže být zahrnut do programu. Zájemce musí souhlasit s právy a povinnostmi uživatele služby. Dále musí podepsat souhlas se zpracováním osobních údajů. Za předpokladu, že je zájemce nedostatečně motivovaný k řešení jeho vlastní situace a je neochotný spolupracovat, opět se programu nemůže zúčastnit. Zájemce je povinný poskytovat sociální službu, která je mu v rámci sociální rehabilitace určena. Zájemce v žádném případě nesmí být závislý na návykových látkách. Poslední povinností zájemce je podepsání písemné smlouvy o poskytnutí služby.

4.3.1.2. Formy a kapacita Sociální rehabilitace

Sociální rehabilitace má dvě formy. První forma je ambulantní. Ta probíhá v budově centra Kosatec v Pardubicích. Kapacita této formy je 10 klientů. Druhá forma je terénní, která probíhá přímo v prostředí uživatele. Ta má opět kapacitu 10 klientů.

V jednom okamžiku mohou okamžitě dva sociální pracovníci poskytovat sociální rehabilitaci dvěma klientům. Zároveň může být utvořeno 20 smluv s klientem. Na jednoho sociálního pracovníka připadá maximálně 10 smluv. V rámci jednoho roku má Sociální

rehabilitace kapacitu 100 klientů na ambulantní i terénní formu. Služba je poskytována na základě individuální dohody povětšinou mezi 8 a 15 hodinou od pondělí do pátku.

4.3.1.3. Principy služby

V rámci sociální rehabilitace se všichni pracovní sociální rehabilitace řídí principy vyjadřující hodnoty. Na základě aktivního individuálního přístupu ke klientům jsou vydávány principy služby.

- Individuální přístup – V úvahu se bere v úvahu jedinečnost každé osoby. V návaznosti se tvoří individuální plán každého uživatele služby.
- Aktivní přístup a přiměřená podpora – Je respektována volba každého uživatele. Uživatel je motivován k aktivní spolupráci ve službě, je podporován, a díky tomu služba směřuje k začlenění do běžné společnosti.
- Princip rovných příležitostí – Služba se poskytuje všem zájemcům, bez ohledu na národnost, rasu, pohlaví, politické smýšlení a náboženském vyznání. Důležitý je vzájemný respekt.
- Princip mlčenlivosti – Sociální pracovník je povinen zachovat mlčenlivost v rámci spolupráce.
- Bezplatnost služby – Služba Sociální rehabilitace se poskytuje klientům bezplatně.

4.3.1.4. Práva uživatele služby

- Právo na soukromí – Pracovníkem služby nesmí být vynášeny informace o uživateli služby. Pracovník neřeší problémy uživatele před ostatními a nabízí mu individuální konzultaci. Sociální pracovník je zavázán mlčenlivostí. Pokud má být při individuální konzultaci přítomna další osoba, musí s tím uživatel služby souhlasit.
- Právo na samostatnost a soběstačnost – Sociální pracovník maximálně podporuje uživatelovu iniciativu, aktivitu a zodpovědnost. Uživatelova vůle a samostatné rozhodování je respektováno.
- Právo svobodné vůle – Každý uživatel má svobodnou volbu vybrat si sociálního pracovníka, s kterým bude spolupracovat. Organizace tuto podmínku splní pouze na základě možností organizace.
- Právo na vzdělání a práci – Uživatel je podporován při potřebě se pracovní realizovat nebo se dále vzdělávat. Osobní rozvoj je důležitý při jeho sociálním začleněním.

- Právo na přiměřené riziko – S uživatelem musí být konzultována jeho osobní rozhodnutí. Poté společné konzultaci s pracovníkem se hledá řešení, jak riziko snížit.
- Práva na ochranu osobních údajů uživatele – Pokud sociální pracovník přijde do kontaktu s informacemi o klientovi, je zavázán mlčenlivostí a chrání je. Uživatel je seznámen s tím, jak je nakládáno s jeho osobními daty a dává k tomu písemný souhlas.
- Právo na osobní svobodu a bezpečí – Musí být respektována jedinečnost a individualita uživateli osobnosti. Uživatel je srozuměn o svých povinnostech a právech.
- Právo na ochranu před diskriminací a zneužíváním – Sociální pracovník respektuje a ctí osobnost uživatele. Pokud o něm mluví, ctí základní etická pravidla a používá vhodná slova. Sociální pracovník nesmí uživatele diskriminovat kvůli náboženskému vyznání, typu postižení, rase, sexuální orientaci apod.
- Právo na kontakt se širším sociálním okolím a na nezávislý život v komunitě: pracovník podporuje kontakt se sociálním okolím, a tak napomáhá uživateli začleňování. Uživateli není zabraňováno svobodně se pohybovat, chodit do zaměstnání, kin atd. ani vykonávat jakoukoliv každodenní činnost.

Práva a principy služeb sociální rehabilitace a osobní asistence jsou stejné.

4.3.2 Osobní asistence

Osobní asistence je taktéž registrovaná sociální služba. Poskytuje se v terénu. V Praxi ji vidíme jako asistenci poskytovanou hendikepovanému v běžném prostředí. Jedná se především o podporu uživatele ve vlastním životním stylu, zajištění jeho životních potřeb a soběstačnosti. Osobní asistence se stejně jako sociální rehabilitace řídí zákonem o sociálních službách. Spolek poskytuje osobní asistenci pro obyvatele Pardubic a okolí. S asistencí se můžeme setkat v domácnosti klienta, ve škole, ale i v práci. Výhodou uživatelů je, že služba není věkově omezena, proto jí mohou využít všechny věkové skupiny. Cílem zkušeného, kvalifikovaného osobního asistenta je pomoci všem, kteří mají různá omezení, vést plnohodnotný život.

Dlouhodobým cílem osobní asistence je umožnit hendikepovaným setrvat v běžném prostředí, rozvíjet jejich soběstačnost a informovat veřejnost o osobách se zdravotním postižením a tím odstraňovat jejich předsudky. Kvantitativní cíl má za úkol poskytnout službu alespoň 30-ti uživatelům v okolí Pardubic. Pomocí osobní asistence je uživatelům

pomáháno především se zvládnutím běžných úkolů, osobní hygieny, zajištění stravy, chodu domácnosti a s výchovou, vzděláváním a aktivizační činností. Dále se uživatelé pomocí služby začleňují do společenského prostředí. Služba je poskytována terénní formou a to nepřetržitě.

Nejdůležitější vizí Osobní asistence je individuální přístup k uživateli. S každým se pracuje specificky dle jeho potřeb. Díky této službě je uživatel schopný fungovat v domácím prostředí. Sociální pracovník podrobně mapuje situaci uživatele a na jejím základě vytvoří plán, díky kterému je uživatel schopný postupovat směrem ke svým cílům.

4.3.2.1. Cílová skupina

Služba je poskytována bez žádného věkového omezení všem, kteří mají problém samostatně vykonávat běžné úkony. Osobní asistence je určena pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Věkové kategorie uživatelů služby dělíme:

Tabulka 1 Věkové kategorie

Děti předškolního věku	1-6 let
Mladší děti	7-10 let
Starší děti	11-15 let
Dorost	16-18 let
Mladí dospělí	19-26 let
Dospělí	27-64 let
Mladší senioři	65-80 let
Starší senioři	nad 80 let

Zdroj: Zpracováno dle veřejného závazku

4.3.2.2. Důvody odmítnutí zájemce o službu

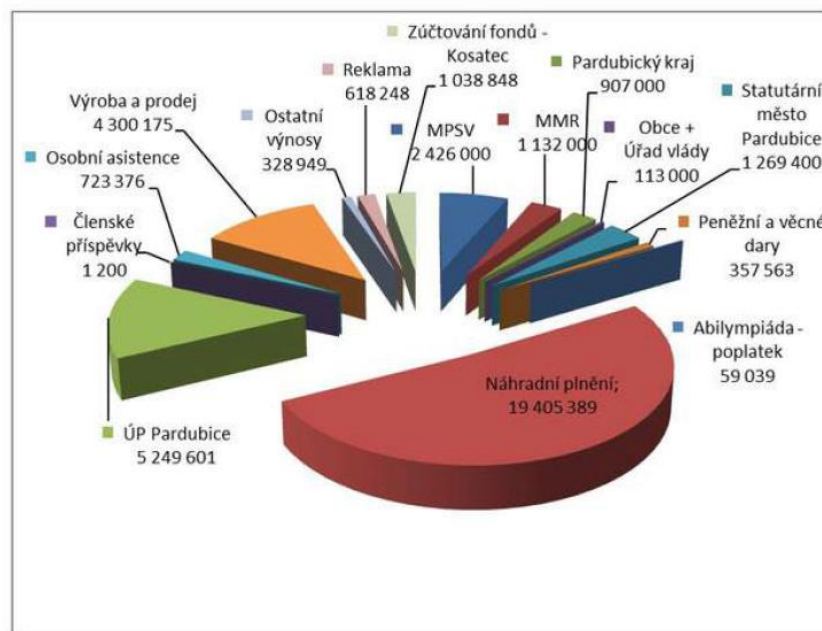
Zájemce nemůže využívat služby osobní asistence, pokud je pod vlivem návykových látek, nebo pod vlivem alkoholu. Rovněž je odmítnut, pokud odmítá spolupracovat se sociálním pracovníkem, je agresivní, a nechová se dle pravidel slušného chování. Uživatel nesmí odmítnout podepsat smlouvu o poskytování služeb osobní asistence. Pokud rodinní příslušníci zodpovědní za nezletilé osoby nebo osoby s omezenou svéprávností, odmítají spolupracovat, tak se tyto osoby nemohou programu zúčastnit. Za předpokladu, že v průběhu vyřizování služby, se stav zájemce zlepšil, že už službu nepotřebuje, služby se již nezúčastní. To samé platí i při zhoršení zdravotního stavu zájemce natolik, že již není v kapacitě asistence službu zajistit v potřebném měřítku. (Veřejný závazek, 2017)

4.4 Hospodaření podniku

V Roce 2017 pracovali v rámci služby Sociální rehabilitace tři sociální pracovníci. Skrz službu prošlo 88 uživatelů a bylo zprostředkováno 1069 intervencí. V přímé péči Osobní asistence bylo 13 pracovníků. Službu využilo 41 uživatelů během 8830 hodin přímé péče.

Od roku 2014 spolek pořádá zážitkové semináře pro uchazeče, kteří si chtějí vyzkoušet jaké to je být v kůži hendikepovaného. Během 14 let se tohoto semináře zúčastnilo 16 967 lidí. V rámci projektu eSvačinky bylo prodáno do základních škol 40 680 kusů svačinek. Včelaření, kterému se věnuje Centrum Kosatec, stočilo 130 kg medu. V tréninkové restauraci se pravidelně podává více než 80 obědů každý měsíc. Spolek každý rok pořádá abilympiádu pro lidi se zdravotním postižením. Do soutěže se přihlásilo 78 soutěžících, kteří bojovali v 18 disciplínách. V kutilské dílně se vyrobilo 230 ks věcí.

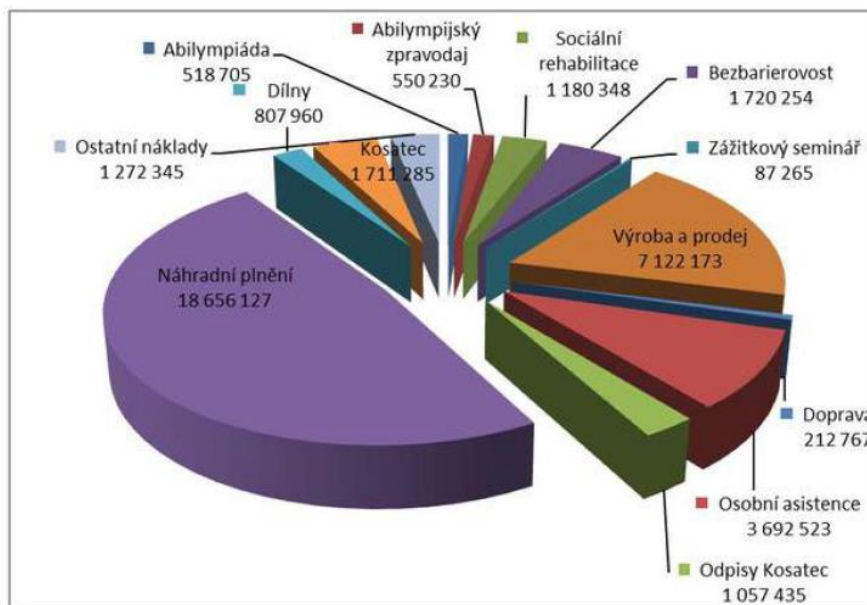
Hlavními partnery podporující aktivity centra Kosatec je MPSV, Ministerstvo pro místní rozvoj, město Pardubice a Pardubický kraj, Dopravní podnik města Pardubice a.s., Rozvojový fond Pardubice, a.s. a dále společnosti, Elektrárny Opatovice, Mersen, Barth media a další.

Obrázek 4 Graf zdrojů výnosů Centra Kosatec

Zdroj: upraveno dle Výroční zprávy

Na Grafu výše jsou znázorněny hlavní zdroje výnosů Centra Kosatec. Největší položku tvoří náhradní plnění a dalším významným zdrojem výnosů je Úřad práce Pardubice. Poté následují zisky z výroby a prodeje, které činí 4 300 175 Kč.

Obrázek 5 Graf zobrazující náklady spolku

Zdroj: upraveno dle Výroční zprávy

Graf znázorňuje náklady činností v rámci jednotlivých aktivit Centra Kosatec. Náhradní plnění tvoří 18 656 127 Kč. Výroba a prodej činí 7 122 173 Kč nákladů. Velkou část prostředků spotřebuje také služba Osobní asistence. (Výroční zpráva, 2017)

4.5 Empirická sonda – dotazníkové šetření

Pro průzkum povědomí o sociálním podnikání jsem si vybrala dotazníkové šetření. Dotazníkové šetření je jednou z metod sběru dat. V době internetu je nerozšířenější, ale také časově nejméně náročnou metodou sběru dat, které jsou dále využívány ke kvantitativní analýze. Ta nalézá řešení pro problémy, které se dají popsat ve vztazích mezi proměnnými. Pomocí statistické analýzy jsou zjišťovány širší souvislosti. (Disman, 2008, s. 77)

Cílem analýzy bylo zjistit, jaký názor mají studenti na podnikání začleňující znevýhodněné osoby. Důvodem zkoumání této oblasti bylo zjistit, jak moc je pojem sociálního podnikání rozšířený mezi studenty. Předmětem zkoumání byla analýza situace problematiky sociálního podnikání na území České republiky. Pro sběr dat jsem využila formu online formuláře – GOOGLE formulář.

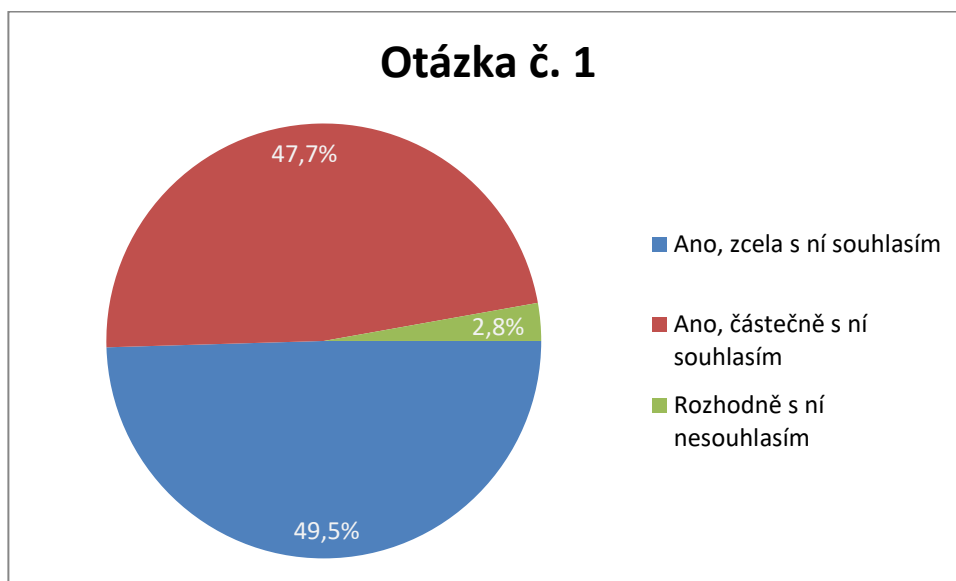
V rámci dotazníkové šetření byli dotazováni studenti prezenčního i kombinovaného studia Univerzity Pardubice, Fakulty ekonomicko-správní. Osloveni byli studenti studijních programů Aplikovaná informatika, Ekonomika a management a Hospodářská politika a správa. Na dotazník odpovědělo 107 oslovených studentů.

Nejprve jsem dotazník ověřila v rámci předvýzkumu. V něm odpovídaly osoby ve věku 20-23 let. Dotazník byl rozeslán mezi studenty Fakulty ekonomicko-správní, obor Ekonomika a management, na který v rámci předvýzkumu odpovědělo 5 žen a 5 mužů. Cílem předvýzkumu bylo ověřit úplnost a přehlednost dotazníku.

4.5.1 Základní rozdělení respondentů

Otázka č.1 - Líbí se vám myšlenka začleňování znevýhodněných osob do společnosti?

Proč ano, proč ne?

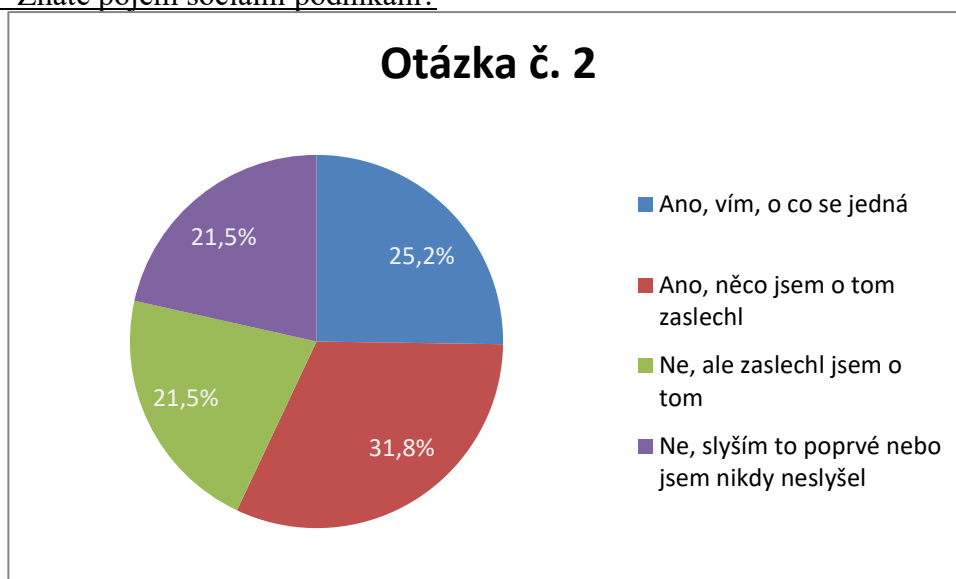
Obrázek 6 Graf znázorňující názor na začleňování znevýhodněných osob do společnosti

Zdroj: vlastní zpracování

Téměř polovina respondentů (49,5 %) zcela souhlasí se začleňováním znevýhodněných osob do společnosti. Dalších 47,7 % dotázaných s myšlenkou souhlasí částečně. Můžeme tedy zhodnotit, že většina respondentů vidí začleňování znevýhodněných osob kladně a souhlasí s tím. Pouze zanedbatelná menšina respondentů (2,8 %) se ke začleňování staví záporně.

Ti, co souhlasili, uvedli ve svých odpovědích, že by se znevýhodnění měli mít možnost cítit mezi ostatními bez hendikepů rovnocenně. Pro hendikepované je to potřeba, a nová příležitost vést normální život. Znevýhodněné osoby potřebují pomoc, samy se začlenit nedokáží. Někteří respondenti se vžívají do kůže znevýhodněných a přistupují k tomu tak, že kdyby byli někdy na jejich místě, ocenili by začlenění a pomoc.

Otázka č. 2 - Znáte pojem sociální podnikání?

Obrázek 7 Graf znázorňující znalost sociálního podnikání

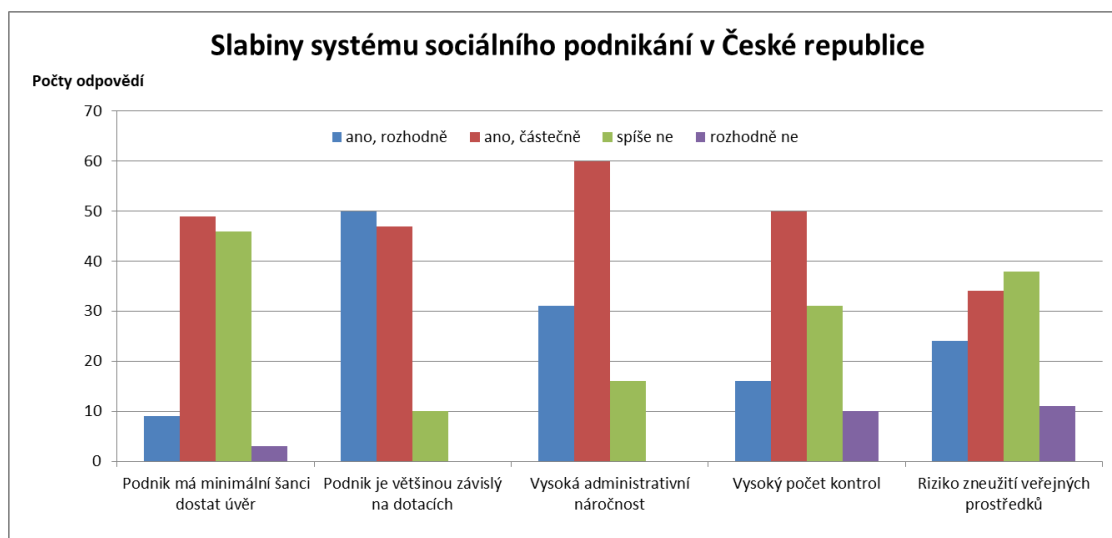
Zdroj: vlastní zpracování

Na základě dotazníku bylo zjištěno, že více než pětina (21,5 %) respondentů nikdy neslyšela pojem sociální podnikání. Stejná část, 21,5 % zaslechla o pojmu sociální podnikání, ale pojem nezná. O pojmu zaslechl 31,8 % respondentů a 25,2 % respondentů ví, co je sociální podnikání.

Otázka č.3 - Pokuste se vyjmenovat nějaké sociální podniky, o kterých jste slyšel (a)?

Pokud respondenti patřili do skupiny znající pojem sociální podnikání, měli se pokusit vyjmenovat, které znají. Několik respondentů vědělo, že se jedná také o chráněné dílny. Někteří studenti zmínili, že ví, že nějaké kavárny fungují jako sociální podnik a zaměstnávají hendikepované. Ti, kteří vyjmenovali konkrétní podniky, zmínili bývalý Jůnův statek v Sedleci u Prahy, Centrum Kosatec v Pardubicích, Bistro u dvou přátel v Hradci Králové, kavárnu Láry Fáry v Rychnově nad Kněžkou, chráněnou dílnu HCS v Poděbradech a alternativní jídelnu Kruh zdraví v Chrudimi.

Otázka č.4 - Jaké slabiny má nebo může mít podle Vás systém sociálního podnikání v České republice? (1 = ano, rozhodně; 2 = ano, částečně; 3 = spíše ne; 4 = rozhodně ne)

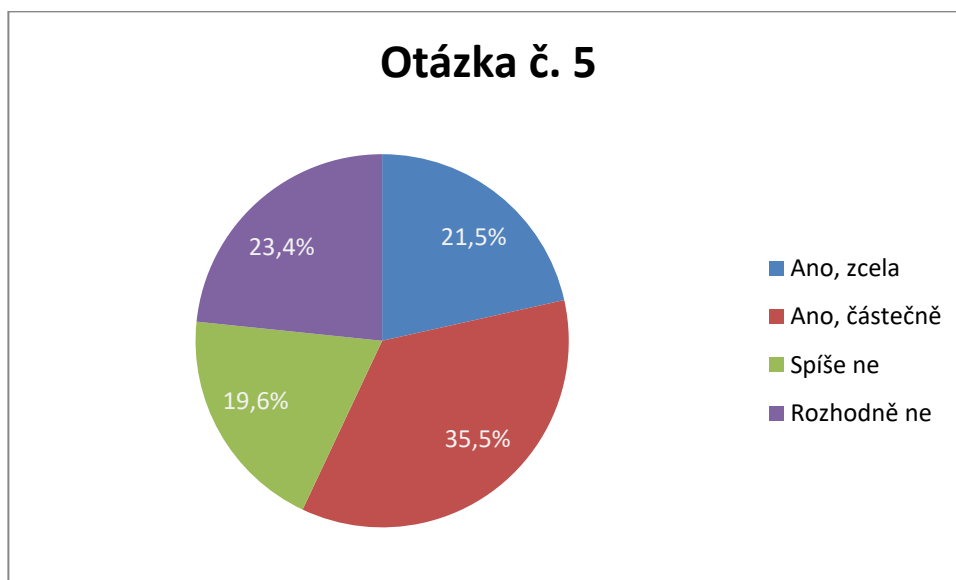
Obrázek 8 Graf poukazující na slabiny sociálního podnikání

Zdroj: vlastní zpracování

V této otázce měli respondenti odpovědět na každou ze zvolených možností číslicí, zdali s odpovědí souhlasí, částečně souhlasí, spíše nesouhlasí a rozhodně nesouhlasí. Všechny otázky se týkaly sociálního podnikání v České republice. V první možnosti měli rozhodnout, zdali souhlasí s tím, že sociální podnik má minimální šanci dostat úvěr. Jak je vidět na grafu, nejvíce respondentů se přiklání k odpovědi, že sociální podnik částečně má problém se získáním úvěru. Druhá, o trochu menší část respondentů s tím spíše nesouhlasí, a nevidí problém v tom získat pro sociální podnik úvěr. Ve skutečnosti to je tak, že sociální podniky nemají převážně čím ručit, neboť je pro ně obtížné mít velké výdělky, prostřednictvím zaměstnávání znevýhodněných osob. Finanční instituce proto nemají velkou důvěru k sociálním podnikům, a převážně jim úvěry neposkytují. Při rozhodování, zda je podnik většinou závislý na dotacích nejvíce respondentů odpovědělo ano, rozhodně a ano, částečně. Ostatní možnosti jsou zanedbatelné. Ve třetí možnosti se respondenti rozhodovali, zda má sociální podnik vysokou administrativní náročnost. I v této otázce převládá souhlas u většiny respondentů. Nejvíce respondentů si myslí, že je částečně může postihnout vysoký počet kontrol. V poslední řadě respondenti vyjadřovali názor k riziku zneužití veřejných prostředků sociálním podnikem. Zde více respondentů odpovědělo, že si spíše nemyslí, že je riziko zneužití veřejných prostředků, druhou největší možností je odpověď „ano, částečně“ a třetí největší „ano, rozhodně“. Relativně malá část si toto rozhodně nemyslí. Po zkoumání fungování sociálních podniků,

se dá zkonstatovat, že sociální podniky jsou rádi za jakoukoliv pomoc, a možnost zneužití prostředků je proto minimální.

Otázka č.5 - Pokud byste zakládali svůj podnik (jakéhokoliv druhu), využili byste k tomu možnost zaměstnat znevýhodněné osoby?

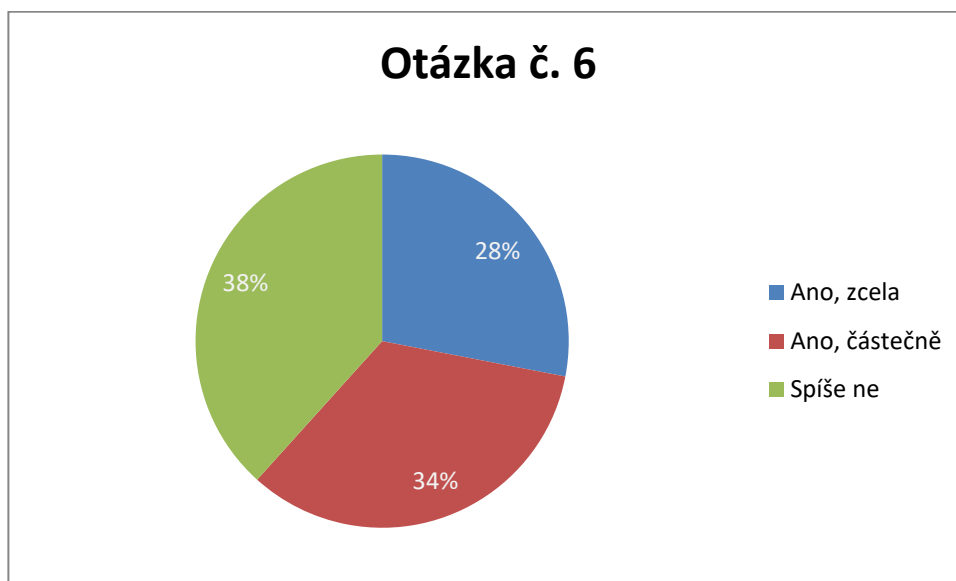
Obrázek 9 Graf zaměstnávání znevýhodněných osob ve svém podniku

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti měli brát v úvahu svůj plán, v případě, že by se rozhodli sami podnikat. Nejvíce studentů (35,5 %) by se rozhodlo částečně zaměstnat znevýhodněné osoby. K tomu by 21,5 % dotázaných výhradně zaměstnala především znevýhodněné osoby. Jak je znázorněno na grafu, pro dvě třetiny respondentů je klíčové zaměstnat nějaké procento znevýhodněných osob do svého potenciálního budoucího podniku. 19,6 % dotázaných by spíše tyto osoby nezaměstnala a 23,4 % by je rozhodně nezaměstnala.

Otázka č. 6 - Snažili byste se o získání dotací (státních, evropských) pro svůj podnik?

Proč ano, proč ne?

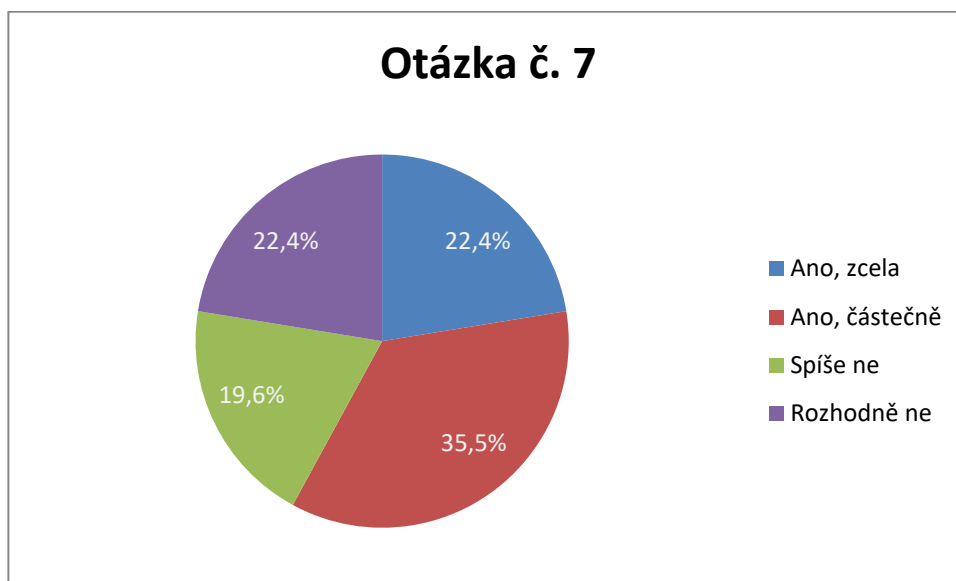
Obrázek 10 Graf znázorňující potřebu získání dotací pro svůj podnik

Zdroj: vlastní zpracování

38 % respondentů by spíše o dotace nežádalo, 34 % částečně ano a 28 % rozhodně ano. Ti, co by o dotaci nežádali, odpověděli, že by to pro podnik byl velký závazek. Dalším důvodem nepožádání je složitá administrativní náročnost, a těžko splnitelné podmínky. V určitých částech podnikání dotace nejsou možné, a proto není možnost o dotaci žádat.

Pro ty, co o dotaci chtějí žádat, je to skvělá příležitost, jak zafinancovat podnikání a je to pro ně výhodné využít. Dotace je jedna z možností, jak dopomoci prospěchu podniku. Každá finanční pomoc se hodí, minimálně do začátku podnikání. Dalším názorem je díky dotacím zkvalitňovat služby pro zaměstnance.

Otázka č.7 - Myslíte, že sociální podnik má větší šanci získat dotace než běžný typ podniku?

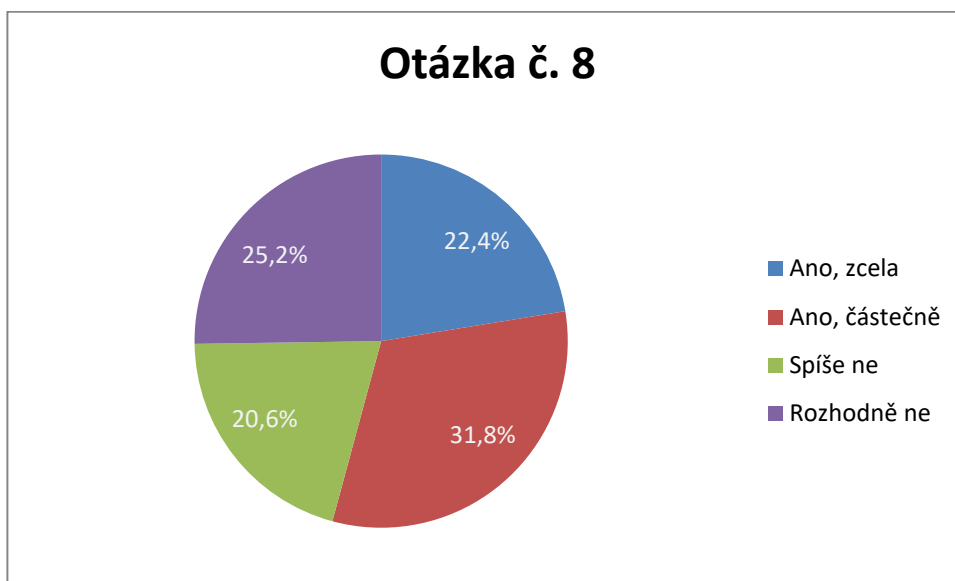

Obrázek 11 Graf zobrazující šance pro zisk dotace

Zdroj: vlastní zpracování

Z dotázaných respondentů 35,5 % odpovědělo, že sociální podnik má spíše šanci dostat dotace. Dalších 22,4 % si myslí, že zcela určitě sociální podnik dostane dotaci pro podnikání. Téměř pětina respondentů se spíše přikládá k odpovědi, že šance běžných i sociálních podniků pro získání dotací jsou podobné a 22,4 % si myslí, že sociální podnik rozhodně nemá větší šanci získat dotace.

Otázka č.8 - Myslíte si, že je správné zvýhodňovat (daňově, apod.) sociální podniky oproti běžným podnikům? Proč ano? Proč ne?

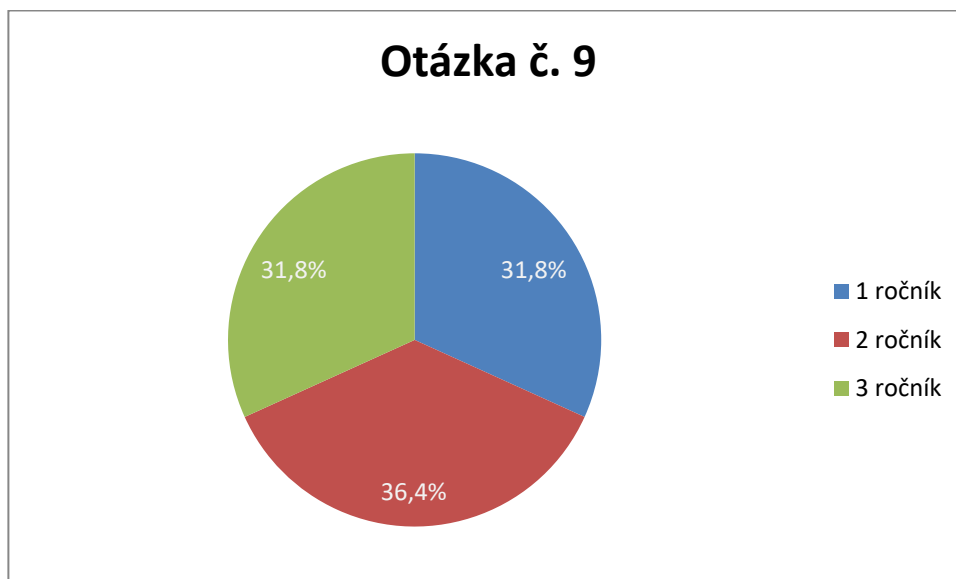
Obrázek 12 Graf ukazující názor ke zvýhodňování sociálních podniků

Zdroj: vlastní zpracování

Na grafu je znázorněno, že nepatrná většina respondentů si myslí, že by se sociální podniky měli některým způsobem, zvýhodňovat. Dle jejich názoru je důvodem zaměstnávání znevýhodněných osob a pomoc druhým, a proto jsou potřeba podpořit. Jelikož není hlavním cílem sociálního podniku velký zisk, nýbrž provoz podniku zaměřený na začlenění sociálně znevýhodněných, potřebují k provozu pomoc z dotací. Finanční podpora může být pro tento druh podnikání motivací k dalšímu rozvoji. Dalším faktem je i potřeba uzpůsobit pracovní podmínky na pracovišti každému hendikepovanému dle potřeb, a proto to je pro podnik finančně náročnější.

Ostatní respondenti, kteří se zvýhodňováním nesouhlasí, uvedli jako důvod to, že by všichni na trhu měli mít stejné podmínky. Každý podnikatel by měl mít stejná práva, stejné možnosti, a podnikat spravedlivě.

Otázka č.9 – Ročník studia

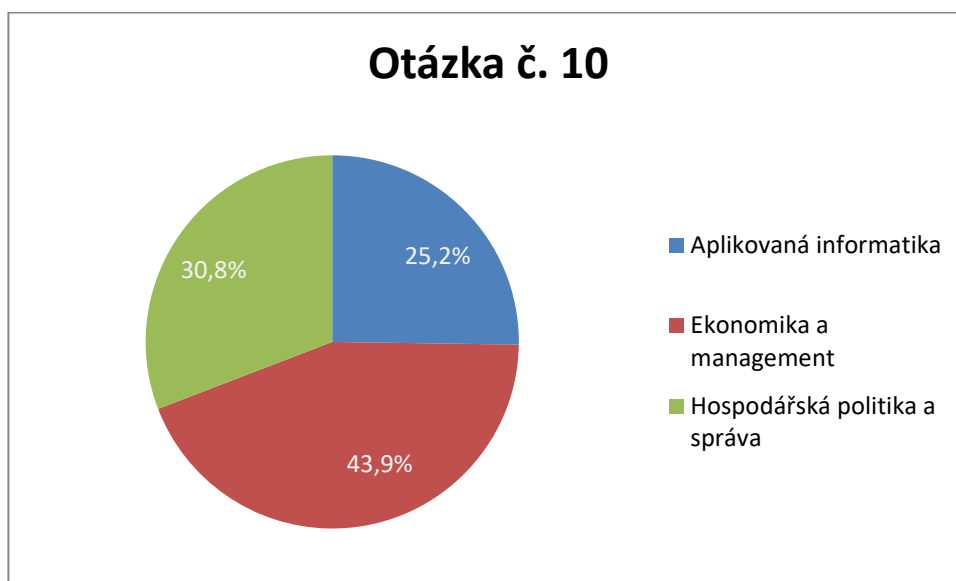

Obrázek 11: Graf zobrazující ročník studia respondenta

Zdroj: vlastní zpracování

Rozdělení respondentů podle ročníků je rovnoměrné. Z prvního i třetího ročníku studia ekonomicko-právní fakulty vyplnilo dotazník 31,8 % respondentů. 36,4 % navštěvuje druhý ročník studia.

Otázka č.10 – Studijní program?

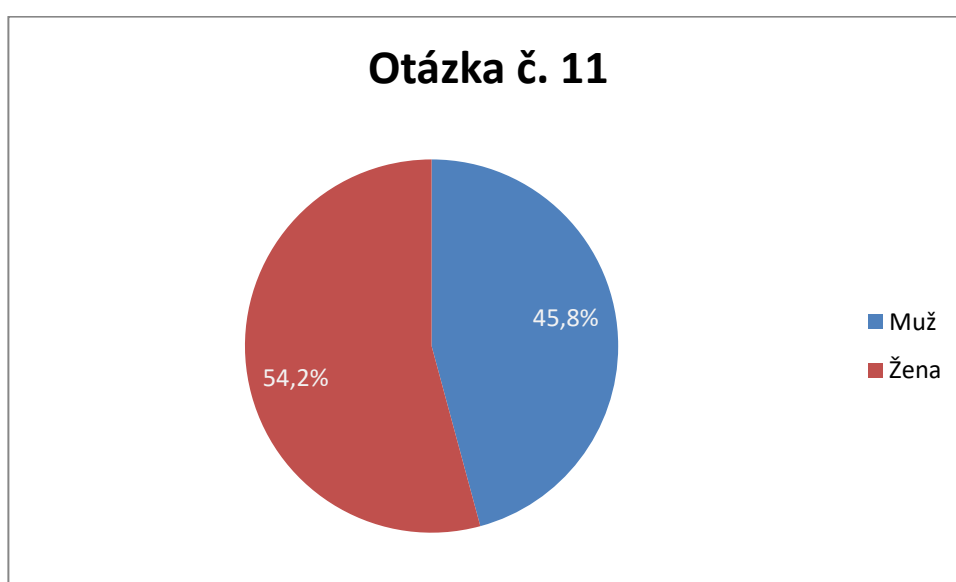

Obrázek 13 Graf zobrazující studijní program respondenta

Zdroj: vlastní zpracování

Největší počet respondentů (43,9 %) navštěvuje studijní program Ekonomika a management, 30,8 % studuje Hospodářskou politiku a správu a 25,2 % studuje Aplikovanou informatiku.

Otázka č.11 – Pohlaví respondenta

Obrázek 14 Graf zobrazující pohlaví respondenta

Zdroj: vlastní zpracování

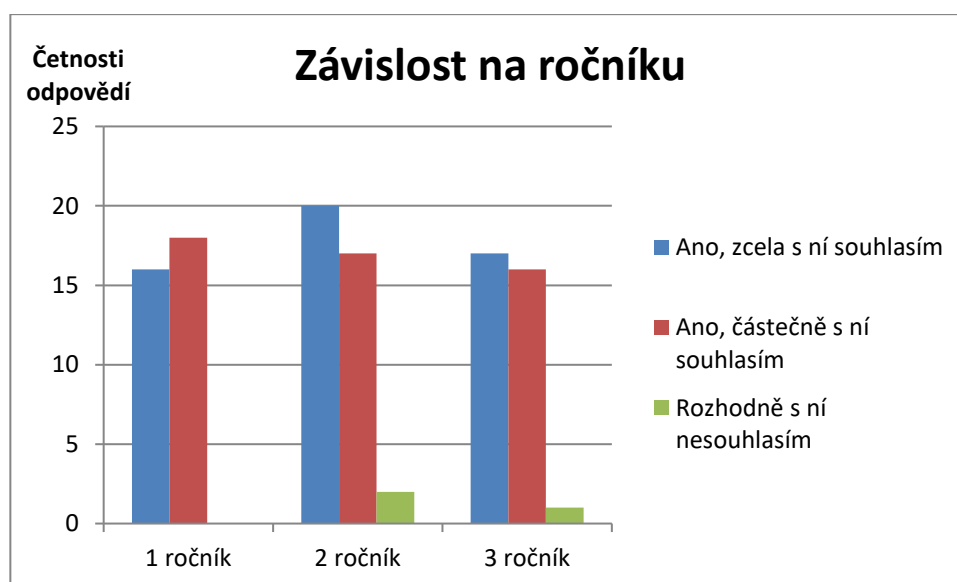
Většina dotázaných respondentů jsou ženy (54,2 %), zbylých 45,8 % muži.

4.5.2 Závislosti odpovědí

Pro bližší zjištění struktury odpovědí byly zjišťovány závislosti mezi různými odpověďmi. Úkolem je zjistit, zda jsou názory na sociální podniky závislé na ročníku, oboru, formě studia nebo pohlaví. Testovány budou následující otázky:

- č. 1 - Líbí se vám myšlenka začleňování znevýhodněných osob do společnosti?
- č. 2 - Znáte pojem sociální podnikání?
- č. 5 - Pokud byste zakládali svůj podnik (jakéhokoliv druhu), využili byste k tomu možnost zaměstnat znevýhodněné osoby?
- č. 6 - Snažili byste se o získání dotací (státních, evropských) pro svůj podnik? Proč ano, proč ne?
- č. 7 - Myslíte, že sociální podnik má větší šanci získat dotace než běžný typ podniku?
- č. 8 - Myslíte si, že je správné zvýhodňovat (daňově, apod.) sociální podniky oproti běžným podnikům?

Z následujícího grafu je patrné, že se začleňování znevýhodněných osob do společnosti líbí studentům všech ročníků.

Obrázek 15 Graf začleňování do společnosti podle ročníků

Zdroj: vlastní zpracování

Ostatní odpovědi nejsou tak jednoznačné. Pro analýzu závislosti v kontingenční tabulce byl použit Chí-kvadrát test nezávislosti. Tento test nepředpokládá normální rozdělení

a jeho užití je podmíněné dvěma podmínkami. Všechny teoretické četnosti, které se vypočítají podle vzorce (1), musí mít hodnotu větší než 1 a nejméně 80 % z nich větší než hodnotu 5.

$$n'_{ij} = \frac{n_{i \cdot} \cdot n_{\cdot j}}{n} \quad (1)$$

kde: $n_{i \cdot}$ a $n_{\cdot j}$ vyjadřují marginální četnosti (součty četností v řádcích a sloupcích);
 n rozsah výběru.

Tabulka 2 Teoretické četnosti Chí-kvadrát testu

Teoretické četnosti	1 ročník	2 ročník	3 ročník
Ano, vím, o co se jedná	8,58	9,84	8,58
Ano, něco jsem o tom zaslechl	10,80	12,39	10,80
Ne, ale zaslechl jsem o tom	7,31	8,38	7,31
Ne, slyším to poprvé nebo jsem nikdy neslyšel	7,31	8,38	7,31

Zdroj: vlastní zpracování

Nulová hypotéza testu předpokládá nezávislost proměnných. Hodnota testovací statistiky je vypočtena ze vzorce (2):

$$\chi = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}} \quad (2)$$

kde: n_{ij} vyjadřuje skutečné četnosti;

n'_{ij} teoretické četnosti;

χ je hodnota testového kritéria.

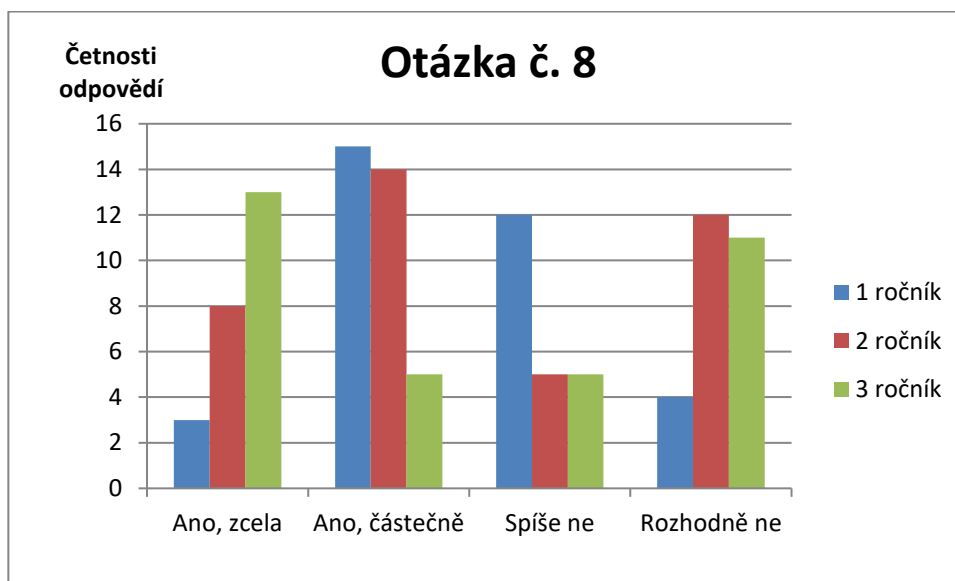
Hodnota testovací statistiky je 14,15. Na zvolené hladině významnosti 0,05 byla v tabulkách Chí-kvadrát rozdělení nalezena kritická hranice $KH = 15,507$. Testovací statistika má menší hodnotu než je kritická hranice, proto nulovou hypotézu o nezávislosti nezamítáme. Na hladině významnosti 0,05 neexistuje statisticky významná závislost mezi ročníkem a znalostí pojmu „Sociální podnikání“. Test byl použit i pro ostatní dvojice. Výsledné hodnoty testu jsou zobrazeny v následujících tabulkách.

Tabulka 3 Výsledky testů nezávislosti na ročníku studia

Otázka č.	Chí - kvadrát	Kritická hranice
1	2,11	9,49
2	14,15	15,51
5	13,38	15,51
6	7,31	9,49
7	12,57	15,51
8	20,51	15,51

Zdroj: vlastní zpracování

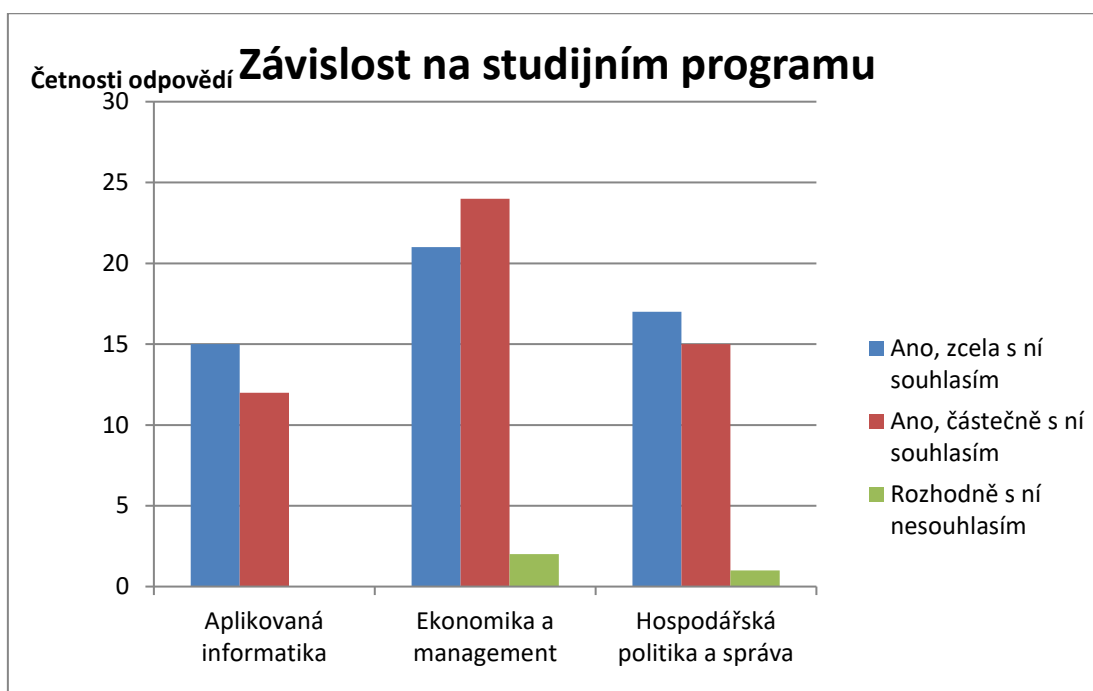
Pouze u otázky č. 8 je prokázána statisticky významná závislost. Hodnota testu překročila kritickou hranici.

Obrázek 16 Zvýhodňování sociálních podniků

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti 1. Ročníku mají největší zastoupení u odpovědí „Ano, částečně“ a „Spíše ne“. Respondenti z druhého ročníku si nejvíce myslí, že je částečně vhodné tyto podniky upřednostňovat, ale velké množství i myslí, že to rozhodně správné není. 3. ročník má největší zastoupení u první a čtvrté možnosti, to znamená, že si myslí, že je správné zvýhodňovat sociální podniky oproti běžným podnikům, velké množství si ale také myslí, že to rozhodně správné není.

Obrázek 17 Graf začleňování do společnosti podle studijních oborů

Zdroj: vlastní zpracování

Odpovědi na otázku, zda se studentům líbí myšlenka začleňování znevýhodněných osob do společnosti, nejsou ovlivněny studijním programem. Téměř všichni odpověděli na možnost „Ano, zcela s ní souhlasím“ nebo „Ano, částečně s ní souhlasím“. Ostatní testované otázky jsou v následující tabulce.

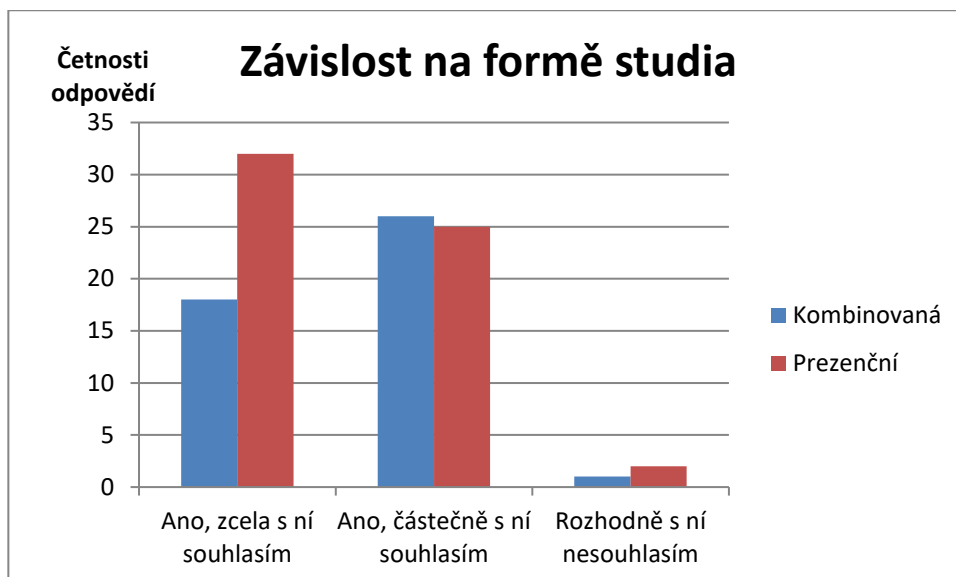
Tabulka 4 Výsledky testů nezávislosti na studijním oboru

Otázka č.	Chi - kvadrát	Kritická hranice
2	9,24	15,51
5	8,54	15,51
6	0,66	9,49
7	8,57	15,51
8	10,39	15,51

Zdroj: vlastní zpracování

Žádné odpovědi nejsou závislé na studijním oboru. Všechny hodnoty testovací statistiky jsou nižší než kritická hranice.

Tři respondenti studují obě formy studia. Je to velmi malé zastoupení, které nesplní podmínky použití testu nezávislosti. Proto jsou tato tři pozorování pro tuto analýzu odstraněna.

Obrázek 18 Graf začleňování do společnosti podle formy studia

Zdroj: vlastní zpracování

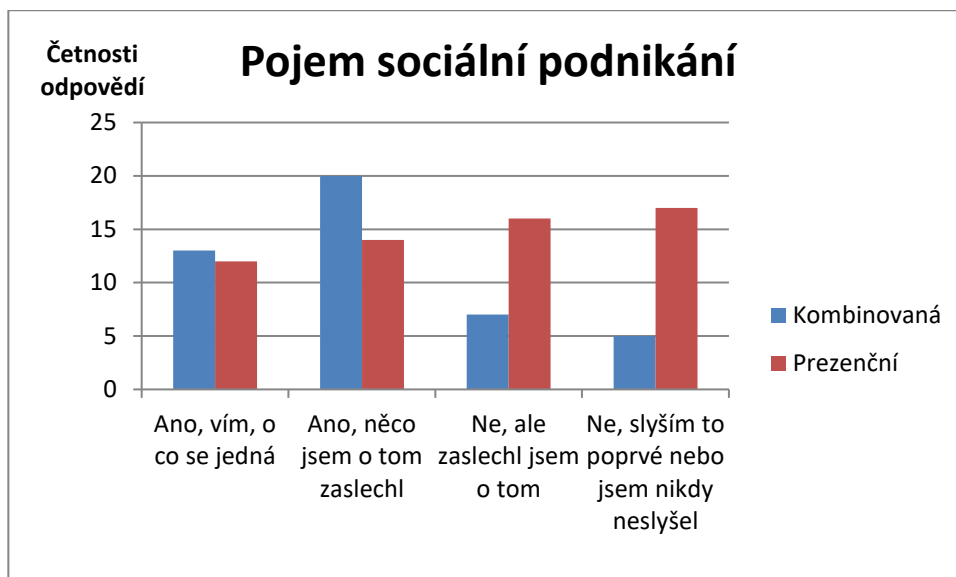
Studentům obou forem studia se líbí myšlenka začleňování znevýhodněných osob do společnosti. Ostatní testy závislosti na formě studia jsou v následující tabulce.

Tabulka 5 Výsledky testů nezávislosti na formě studia

Otázka č.	Chí - kvadrát	Kritická hranice
2	9,45	7,81
5	6,35	7,81
6	2,50	5,99
7	13,88	7,81
8	6,12	7,81

Zdroj: vlastní zpracování

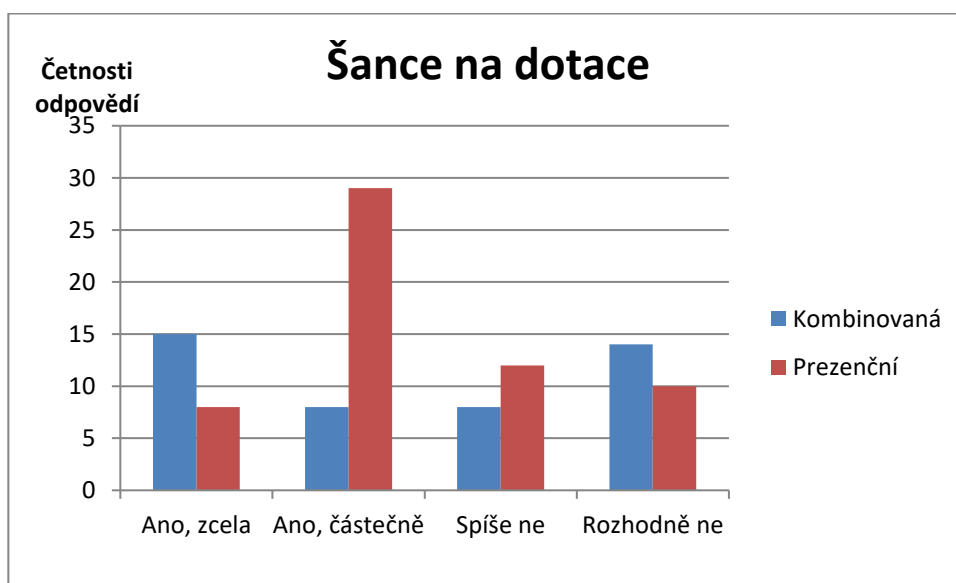
U otázek číslo 2 a 7 existuje statisticky významná závislost. Následující grafy znázorňují rozdělení četností odpovědí těchto dvou otázek v závislosti na formě studia.

Obrázek 19 Graf znalosti pojmu podle formy studia

Zdroj: vlastní zpracování

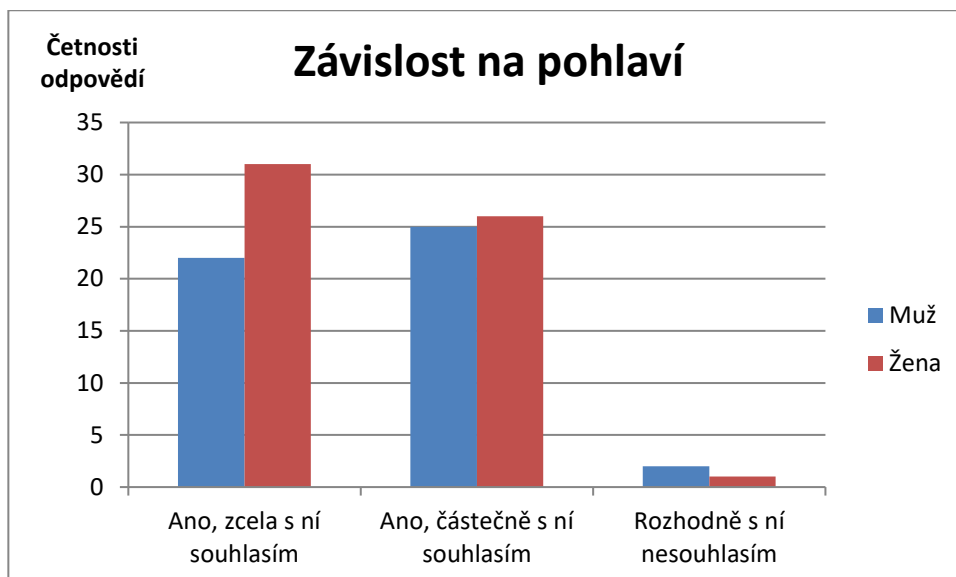
Studenti kombinovaného studia mají větší přehled o tom, co je sociální podnikání.

Obrázek 20 Graf šancí na dotace sociálních podniků podle formy studia

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti prezenční formy studia si ve velké míře myslí, že mají částečně sociální podniky větší šance na dotace. Respondenti studující kombinovanou formou mají největší zastoupení v odpovědích „Ano, zcela“ a „Rozhodně ne“.

Obrázek 21 Graf začleňování do společnosti podle pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování

Stejně jako v předchozích porovnáních této otázky je několik málo odpovědí, které s touto myšlenkou nesouhlasí. Naprostá většina mužů a žen s myšlenkou začleňování znevýhodněných osob do společnosti souhlasí.

Tabulka 6 Výsledky testů nezávislosti na pohlaví

Otázka č.	Chí - kvadrát	Kritická hranice
2	5,83	7,81
5	1,47	7,81
6	0,11	5,99
7	3,40	7,81
8	1,04	7,81

Zdroj: vlastní zpracování

Žádná z hodnot testovací statistiky nepřekročila kritickou hranici. Neleží v oboru zamítnutí, a proto lze na hladině významnosti 0,05 předpokládat nezávislost odpovědí na pohlaví.

4.5.3 Shrnutí analýzy

Ke sběru dat byla použita dotazníková metoda. Celkem odpovědělo 107 respondentů prvního až třetího ročníku bakalářského studia Univerzity Pardubice, FES. Dotazník vyplnilo 54,2 % žen. Oslovení studenti jsou z oborů Aplikovaná informatika, Ekonomika a management a Hospodářská politika a správa.

Na otázku, zda se respondentům líbí myšlenka začleňování znevýhodněných osob do společnosti, téměř všichni odpověděli kladně. Další otázky byly zkoumány a pomocí Chí-kvadrát testu nezávislosti byla zjišťovaná míra závislosti na pohlaví, oboru, formy studia a ročníku. Velké procento studentů druhého a třetího ročníku si myslí, že není správné zvyhodňovat sociální podniky oproti běžným podnikům.

Pojem sociální podnikání ne více zřejmý studentům kombinovaného studia, studenti prezenčního studia si myslí, že mají sociální podniky větší šanci získat dotace než běžné podniky. Srovnání odpovědí v závislosti na pohlaví nevykázalo žádnou závislost.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat struktury a procesy v sociálním podniku s ohledem na jeho specifickou úlohu ve společnosti.

V každé vyspělé společnosti se státy, instituce a organizace snaží minimalizovat sociální nerovnováhu. Sociální problémy narůstají a společnost je nucena pečovat a zabezpečovat závislé skupiny obyvatelstva. Sociální politika se snaží předcházet vzniku sociálních problémů za pomoci sociálních opatření. Sociální ekonomika spadá do třetího sektoru. Subjekty, vykonávající činnost v tomto odvětví, produkují služby i se zařazením zdravotně a sociálně znevýhodněných osob. Cílem sociální ekonomiky je solidarita. Solidární ekonomika je spojena se spoluprací občanů s podnikem. Důležité je vzájemné porozumění mezi společností a sociálními skupinami. Sociální podnikání se zaměřuje na podnikatelské aktivity prospívající společnosti a životnímu prostředí.

Na území České republiky zatím nemá pojem sociální podnik právní oporu. Přesto se používá pro označení subjektů různých právních forem. Sociální podniky jsou vystavené při naplňování svých cílů ekonomickému riziku. Podniky jsou nuceny neustále inovovat, především kvůli snaze o poskytnutí a uspokojení potřeb občanů a znevýhodněných osob. Podnikové aktivity musí být uzpůsobeny k prospěchu společnosti.

Na konkrétním podniku (Česká abilympijská asociace, z.s) bylo ukázáno fungování sociálního podniku. Posláním spolku je zaměstnávání zdravotně znevýhodněných lidí s fyzickým, mentálním, nebo psychickým handicapem. Jeho cílem je napomoci a znevýhodněným lidem ke snížení rozdílnosti vůči zdravým lidem ve společnosti. Spolek poskytuje sociální služby, konkrétně se jedná o Sociální rehabilitaci a Sociální asistenci. Spolek dostává státní příspěvek na své zaměstnance od Úřadu práce. Příspěvek činí 75 % pracovníkovi mzdy. Spolek je podporován několika partnery z Pardubického kraje, kteří finančně pomáhají udržovat chod spolku.

Pozitivem pro společnost je, že většině studentům všech ročníků Fakulty ekonomicko-správní se líbí myšlenka začleňování znevýhodněných osob do společnosti, bez ohledu na pohlaví. Odpovědi nebyly ovlivněny studijním programem ani formou studia. Studenti vyjadřovali názor na zvýhodňování sociálních podniků oproti běžným podnikům. U studentů prvního ročníku se nejčastěji objevovala odpověď, že souhlasí buď částečně, anebo spíše nesouhlasí. Respondenti z druhého ročníku si nejvíce myslí, že je částečně vhodné tyto podniky zvýhodňovat, ale velké množství si i myslí, že to rozhodně správné

není. Třetí ročník má největší zastoupení u názoru, že je správné zvýhodňovat podniky, ale velká část s tím nesouhlasí. Studenti kombinovaného studia mají větší přehled o tom, co je sociální podnikání. Studenti prezenčního studia si ve velké míře myslí, že sociální podniky mají částečně větší šance na získání dotací Respondenti studující kombinovanou formu se nejvíce ztotožňují s názorem na zcela větší šance o dostání dotace, nebo s tím, že rozhodně nemají větší šanci.

V budoucnosti se by se v České republice mělo sociální podnikání rozvíjet, neboť společnost čím dál více vnímá potřebu pomáhat znevýhodněným osobám v začlenění mezi ostatní do společnosti. Bylo by vhodné udělat ve školách přednášky na toto téma, aby se povědomí o problematice sociálního podnikání více rozšířilo. Je nutné brát v úvahu, že každý hendikepovaný má jiné možnosti při práci a je nutné mu uzpůsobit pracoviště. Proto by bylo vhodné předvést i praktické ukázky provozu sociálního podniku, aby studenti pochopili náročnost zaměstnávání hendikepovaných osob.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ

- DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 978-80-246-0139-7.
- DOHNALOVÁ, Marie a Ladislav PRŮŠA. *Sociální ekonomika*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. ISBN 978-80-7357-573-1
- DOHNALOVÁ, Marie, Lenka DEVEROVÁ, Kateřina LEGNEROVÁ a Tereza POSPÍŠILOVÁ. *Lidské zdroje v sociálních podnicích*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7552-060-9.
- HYÁNEK, Vladimír, Zuzana PROUZOVÁ a Simona ŠKARABELOVÁ. *Neziskové organizace ve veřejných službách*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4423-4.
- KURKOVÁ, Gabriela a Petra FRANCOVÁ. *Manuál: jak založit sociální podnik*. Praha: P3 - People, Planet, Profit, 2012. ISBN 978-80-260-4042-2.
- NEČADOVÁ, Věra. *Sociální politika*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2010. ISBN 978-80-87035-49-8.
- ŠEDIVÝ, Marek a Olga MEDLÍKOVÁ. *Úspěšná nezisková organizace*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada, 2017. Manažer. ISBN 978-80-271-0249-5.

Online zdroje

- ČESKÁ ABILYMPIJSKÁ ASOCIACE. Výroční zpráva [online]. Pardubice: Centrum Kosatec, 2017 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://www.centrumkosatec.cz/onas/vyrocní-zpravy/>
- DOHNALOVÁ, Marie, Petra FRANCOVÁ, Eliška HUDCOVÁ, Nad'ra JOHANISOVÁ a Gabriela KURKOVÁ. TESSEA: Zpráva o stavu sociálního podnikání v ČR 2018. Praha, 2018. Dostupné také z: http://www.tessea.cz/images/pdf/ZPRAVA_O_STAVU_SOC_PODNIKANI_2018_FINAL2.pdf
- ORGANIZACE. MANAGEMENT MANIA [online]. Plzeň: MANAGEMENTMANIA.COM, 2015 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/organizace>
- NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE. ANNOJMK [online]. Brno: Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje, 2016 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <http://www.annojmk.cz/co-jsou-nestatni-neziskove-organizace-nno>
- PODNIKÁNÍ A PODNIK - EKONOMIE. Studijni-svet.cz [online]. Praha: Jakub Stingl, 2018 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://studijni-svet.cz/podnikani-a-podnik-ekonomie-2/>
- SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ. *České sociální podnikání* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://ceske-socialni-podnikani.cz/socialni-podnikani>
- ZICHOVÁ, Jaroslava. *Živnostenské podnikání* [online]. Brno, 2014 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: <https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/index.pl?cast=46829>. ELearningová pomůcka. Mendelova univerzita.

Jiné

- **Téma: Fungování České abilympijské asociace**
Informace poskytl Jaromír KRPÁLEK, předseda spolku České abilympijské asociace, Pardubice 10.4.2019.
- **POTŮČKOVÁ, Pavlína. *Veřejný závazek: Česká abilympijská asociace, z.s.***
Pardubice, 2017.